UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA - UNBR
REGISTRATURA
Nr. 46-DCJ-2015
Luna 04 Ziua 06

"Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

[redacted]

Nr. 25603/2014
2.04.2015

Domnului avocat Florea Gheorghe
Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România

Stimate domnule președinte,

Consiliul Superior al Magistraturii apreciază cooperarea interinstituțională drept esențială pentru eficientizarea și asigurarea unui înalt nivel de independență și de transparență a sistemului judiciar, acesta reprezentând un domeniu ce presupune efortul comun al tuturor puterilor statului, în limitele atribuțiilor ce le sunt conferite de Constituție și celelalte acte normative.

Totodată, Consiliul are îndatorirea de a se implica activ în aspectele care privesc autoritatea judecătorească, în strictă conformitate cu litera și spiritul actelor normative care guvernează Justiția română și în directă conlucrare cu celelalte puteri ale statului de drept.

În acest context, ca urmare a solicitării dumneavoastră adresă membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, vă comunicăm faptul că propunerea de Protocol privind stabilirea remunerațiilor cuvenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare și asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală, a fost analizată de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii în ședința din data de 26.03.2015.

În acest sens, atașat prezentei, vă comunicăm opiniile formulate de instanțele judecătorești, de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de parchetele de pe lângă curțile de apel, precum și observațiile Consiliului.

Cu deosebită considerație,

Președinte
Judecător Marius Badea Tudose

ROMÂNIA * CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII * PREȘEDINTE

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr. 141 B, Sector 6
Tel: 3116900; Fax:3116901
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

[redacted]

Nr. 25603/2014

Referitor la propunerea de Protocol privind stabilirea remunerațiilor cuvenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare și asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală, opiniile instanțelor judecătorești și a parchetelor, precum și observațiile Consiliului, sunt următoarele:

Opiniile instanțelor judecătorești:

I. Instanțe care au comunicat că sunt de acord cu propunerea de Protocol și cu valorile remunerațiilor propuse, fără a formula alte mențiuni sau argumente suplimentare.[1]

Unele răspunsuri ale instanțelor cuprind, pe lângă opinia exprimată și alte mențiuni.

Astfel, *Judecătoria Filiași* apreciază că, în condițiile în care un asemenea protocol va fi avizat favorabil, ***remunerațiile cuvenite avocaților să fie stabilite pe baza unor criterii predeterminate cu luarea în considerare a activității prestate și a conduitei profesionale*** (prezentarea la toate termenele de judecată).

Judecătoria Pașcani a comunicat că judecătorii din cadrul acestei instanțe își însușesc propunerile privind remunerațiile și cuantumul acestora, cu precizarea că ***se impune uneori cenzurarea valorilor onorariilor excesiv de mari, raportat la complexitatea unor cauze*** (De exemplu în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, a obligației de întreținere, a instituirii tutelei sau curatelei).

II. Instanțe care au comunicat că nu sunt de acord cu propunerea de Protocol:

Ca aspecte generale, în esență, majoritatea instanțelor au apreciat că **cuantumul remunerațiilor sunt exagerat de mari** în raport cu cele anterioare, precum și cu prestațiile efective ale avocaților numiți din oficiu și nu ține seama de complexitatea dosarelor[2].

---

[1] Curtea de Apel Constanța și unele instanțe arondate respectiv Judecătoria Constanța - Secția civilă, Judecătoria Constanța – Secția penală - un judecător, Judecătoria Medgidia și Judecătoria Baba Dac, Secțiile a I-a civilă, a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal din cadrul Tribunalului Galați, Judecătoria Tg-Bujor și Judecătoria Liești, Tribunalul Dolj, Judecătoria Segarcea, Judecătoria Băilești, Judecătoria Calafat, Judecătoria Tg.-Cărbunești, Tribunalul Mehedinți, Tribunalul Olt – Secția a II-a civilă de contencios administrativ și fiscal, Judecătoria Caracal, Judecătoria Corabia, Secțiile civile din cadrul Curții de Apel Ploiești și Tribunalul Prahova, Tribunalul Dâmbovița – Secțiile civile și judecătoriile arondate, Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Sibiu – Secția I civilă, Judecătoria Filiași, Tribunalul Iași.

[2] Tribunalul Constanța, Judecătoria Constanța- Secția penală, Tribunalul Tulcea, Curtea de Apel Târgu-Mureș, Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Brașov, Tribunalul pentru minori și familie Brașov, Judecătoria Făgăraș, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Hunedoara, Tribunalul Alba, Judecătoria Blaj, Judecătoria Mediaș, Judecătoria Sibiu, Tribunalul

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

În acest sens, s-a argumentat că ***această creștere semnificativă a cuantumului onorariilor propuse pentru acordarea asistenței juridice*** (în medie cu cel puțin 50%), este un aspect de natură a conduce la ***creșterea substanțială a cheltuielilor judiciare ale părților*** și, prin urmare, raportat la situația economică actuală a României, ***la instituirea unui impediment în exercitarea dreptului constituțional de acces la justiție***, prevăzut de art. 21 din legea fundamentală și garantat de art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Pe cale de consecință, s-a propus ***reevaluarea cuantumului onorariilor*** prevăzute în proiectul de Protocol, raportat la realitățile economico-sociale actuale[3].

S-a mai arătat că în condițiile în care protocolul anterior, încheiat în anul 2008, reflecta la data încheierii sale un raport just între prestația avocațială și cuantumul onorariului, majorările propuse în proiectul analizat sunt cu mult mai mari decât, spre exemplu, creșterile salariale, creșterea inflației, creșterea venitului minim pe economie, creșterea prețurilor la bunurile de consum sau alte criterii de referință în economia națională. În aceste condiții, s-a apreciat că ***remunerațiile ar trebui să fie stabilite și prin raportare la venitul minim pe economie, prin stabilirea procentuală a onorariului avocatului sau să reprezinte doar actualizarea cu indicele prețurilor de consum a tarifelor din vechiul Protocol***[4].

Prin urmare, ***cuantumul onorariilor nu ar trebui să fie majorat cu un procent mai mare decât aceste criterii de referință*** uzitate pentru calculul creșterilor salariale sau ale venitului minim pe economie, aceasta și în considerarea faptului că efortul bugetar ar fi, conform proiectului de protocol, de cca 3-4 ori mai mare decât cel din prezent[5].

Dincolo de toate cele menționate mai sus, s-a mai precizat că ***majorarea remunerațiilor cuvenite avocaților este nejustificată, nerealistă și nesustenabilă financiar.***

S-a argumentat în acest sens că ***bugetul Ministerului Justiției este adesea insuficient pentru suportarea cheltuielilor legate de funcționarea instanțelor*** (neexistând în anumite cazuri fonduri suficiente pentru citații, pentru cercetări la fața locului, pentru plata experților desemnați din oficiu, pentru reabilitarea sediilor instanțelor, etc.). Trebuie avut în vedere totodată și faptul că ***salariile celorlalți participanți la înfăptuirea actului de justiție*** (polițiști, grefieri, procurori, judecători) ***nu au mai fost majorate după anul 2008*** (anul

---

Bistrița-Năsăud, Tribunalul Sălaj, Judecătoria Șimleul Silvaniei, Tribunalul Galați- Secția penală, Judecătoria Tecuci, Tribunalul Vrancea, Tribunalul Brăila, Judecătoriile Brăila și Însurăței, Curtea de Apel Craiova, Tribunalul Gorj, Judecătoria Tg-Jiu, Judecătoria Motru, Tribunalul Olt-Secția penală, Judecătoria Slatina, Judecătoria Balș, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Ploiești- Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, Judecătoria Răducăreni, Judecătoria Hârlău, Judecătoria Iași, Tribunalul Vaslui, Judecătoria Vaslui, Judecătoria Huși.

[3] Tribunalul Tulcea, Judecătoria Tulcea.

[4] Curtea de Apel Suceava.

[5] Tribunalul Constanța, Curtea de Apel Suceava

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

încheierii protocolului în vigoare la ora actuală), în condițiile în care în anii anteriori au fost operate chiar reduceri de 25%[6].

Alte instanțe au susținut că ***ar trebui înlăturate onorariile fixe*** **pentru toate serviciile și** ***stabilite numai limite minime și maxime ale onorariilor*** între care judecătorul să aibă posibilitatea fixării unei sume de bani în funcție de prestația, calitatea serviciului oferit de avocat și de complexitatea fiecărei cauze[7]. S-a propus chiar ca limita minimă să fie de 100 lei[8].

O altă propunere formulată viza, de asemenea, ***reducerea la jumătate sau cu cel puțin o treime a onorariilor menționate*** în propunerea de Protocol, corespunzător volumului de muncă prestat de avocați[9].

În schimb, s-a opinat și în sensul că ***se impune menținerea onorariilor în cuantumul stabilit prin Protocolul aflat în prezent în vigoare*** sau ***actualizarea acestuia***[10]. *S-a exemplificat* că este excesiv onorariul de 500 lei pentru cereri privind obligația de întreținere, care se soluționează, de regulă, la primul sau al doilea termen de judecată, iar chestiunea litigioasă principală se rezumă la faptul dacă s-au modificat sau nu veniturile debitorului întreținerii.

În sensul celor mai sus expuse, s-au formulat propuneri de modificare și completare a unor prevederi concrete ale Protocolului ce au fost centralizate și analizate după cum urmează:

A) ***Referitor la Capitolul I al proiectului de Protocol:***

- **Art. 1 alin. (1) lit. c)**

Tribunalul Buzău – a propus ***diminuarea la jumătate a remunerațiilor*** stabilite ***pentru activitatea desfășurată de curatori***. *Argumente expuse*: Remunerațiile stabilite sunt împovărătoare pentru partea care le suportă și depășesc, în cele mai multe situații, munca depusă de avocatul desemnat în calitate de curator special, îndeosebi în situațiile în care este desemnat în această calitate în temeiul prevederilor art. 167 alin. (3) Cod de procedură civilă – citarea unei părți prin publicitate.

Tribunalul Sibiu – Secția civilă I a solicitat să se aibă în vedere și faptul ***că în cauzele care nu necesită un volum mare de muncă pentru avocații - curatori***, așa cum sunt cererile de plasament (instituire, modificare, încetare), deschidere procedură adopție etc. și

[6] Judecătoria Sibiu, Judecătoria Bârlad
[7] Tribunalul pentru minori și familie Brașov, Judecătoria Brașov, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel București, Tribunalul Iași – Secția penală, Judecătoria Hârlău, Judecătoria Iași
[8] Judecătoria Hârlău
[9] Curtea de Apel Bacău și instanțele arondate, Curtea de Apel Târgu-Mureș, Judecătoria Slatina, Judecătoria Balș
[10] Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Buzău, Judecătoria Bârlad

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

care au un caracter repetitiv, fiind în număr mare pe rolurile instanţelor de judecată, ***să se stabilească o remunerație mai mică, respectiv de 200 de lei.***

- **Art. 1 alin. (2)**

Curtea de Apel Iași solicită ***ca plata onorariilor din oficiu la urmărirea penală să fie suportată din fondurile Ministerului Public***, în acord cu dispozițiile art. 272 alin. (2) Cod procedură penală, urmând a fi cuprinse distinct în bugetul de venituri și cheltuieli al acestui minister. S-a considerat necesar ***să se precizeze clar, pentru fiecare grad de jurisdicție, cine suportă onorariul pentru avocați.*** De exemplu, pentru gradul de jurisdicție judecătorie și tribunal să se suporte din fondurile Ministerului Justiției prin tribunal, iar pentru gradul de jurisdicție curte de apel, să se suporte din fondurile Ministerului Justiției prin curtea de apel.

Este necesar ca *precizările din protocol cu privire la dispozitivul sentinței, să concorde cu dispozițiile Codului de procedură penală*, deoarece, în prezent sunt neconcordanțe în sensul că *dispozitivul sentințelor prevede ca sumele să fie avansate din fondurile Ministerului Justiției, Ministerului Public sau Ministerului Administrației și Internelor*, deși, în actualul protocol nu se face această distincție prevăzută însă de dispozițiile art. 272 alin. (2) din Codul de procedură penală. ***Se impune ca aceste propuneri să fie cuprinse în noul protocol.***

În același sens au opinat: Curtea de Apel Suceava și Tribunalul Vrancea care au arătat că prevederile ***art. 1 alin. (2)*** din propunerea de Protocol, ***contravin prevederilor art. 272 alin. (2) din Noul Cod de procedură penală.***

S-a propus ca articolul menționat să aibă următorul conținut: ***"Plata remunerațiilor se suportă din sumele cuprinse distinct în Legea bugetului de stat, din bugetele curților de apel / tribunalelor / parchetelor de pe lângă curțile de apel / parchetelor de pe lângă tribunale / unităților de poliție, la Capitolul "Alte servicii publice generale", titlul "Bunuri și servicii", articolul "Ajutor public judiciar", pentru finanțarea sistemului de ajutor public judiciar și a sistemului de asistență judiciară obligatorie"***[11].

Judecătoria Iași a propus totodată ***clarificarea art. 1 alin. (2)***, în sensul ***suportării sumelor individualizate la art. 1*** (printre care se enumera și onorariul curatorului special) ***din fondul Ministerului Justiției, în raport de prevederile art. 48 și art. 49 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 80/2013*** privind taxele judiciare de timbru.

Observațiile Consiliului:

Art. 272 alin. (2) din Noul Cod de procedură penală, prevede următoarele:

„Cheltuielile judiciare prevăzute la alin. (1), avansate de stat, sunt cuprinse distinct, după caz, în bugetul de venituri și cheltuieli al Ministerului Justiției, al Ministerului Public, precum și altor ministere de resort".

Conform **art. 48 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind**

[11] Curtea de Apel Suceava

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

taxele judiciare de timbru, ***avansarea remunerației curatorului special*** *numit de instanță în condițiile art. 58 și 167 din Codul de procedură civilă* ***este în sarcina persoanei ale cărei interese sunt ocrotite prin numirea curatorului, fiind incluse în cheltuielile de judecată și puse în sarcina părții care pierde procesul.***

De asemenea, potrivit art. 49 din același act normativ, *„(1) În mod excepțional, în cazuri urgente, care nu suferă amânare și dacă nici nu sunt îndeplinite condițiile pentru a proceda potrivit alin. (2),* ***instanța va încuviința avansarea remunerației cuvenite curatorului special din bugetul statului. Sumele avansate din bugetul statului cu titlu de remunerație pentru curatorul special constituie cheltuieli judiciare și vor fi puse în sarcina părții care pierde procesul.***

(2) Obligația de plată a cheltuielilor judiciare către stat constituie creanță fiscală. Dispozitivul hotărârii, cuprinzând obligația de plată către stat a sumelor avansate din bugetul statului, constituie titlu executoriu și se comunică de îndată organelor competente. Articolul 46 este aplicabil.

(3) Dacă partea ocrotită prin numirea curatorului a pierdut procesul și este lipsită de venituri sau face parte dintr-o categorie pentru care legea prevede acordarea asistenței juridice gratuite, sumele avansate din bugetul statului rămân în sarcina acestuia".

Plenul a apreciat că din cuprinsul protocolului reiese că remunerațiile avocaților vizează, alături de prestațiile în fața instanțelor judecătorești, și activitatea desfășurată în cursul urmăririi penale sau în fața altor autorități cu atribuții jurisdicționale. În aceste condiții, în acord cu opinia instanțelor și cu prevederile art. 272 alin. (2) din Codul de procedură penală, ar trebui să se prevadă în mod expres care sunt autoritățile ce suportă plata acestor remunerații respectiv Ministerul Justiției, Ministerul Public sau alte ministere de resort.

De altfel, în măsura în care le-ar reveni obligația plății remunerațiilor, aceste autorități ar trebui să fie parte în protocol.

Totodată, astfel cum reiese din prevederile art. 1 din protocol remunerațiile avocaților se referă în acest capitol doar la activitatea desfășurată în fața instanțelor judecătorești sau în fața altor autorități cu atribuții jurisdictionale, fără a se menționa și activitatea desfășurată în cursul urmăririi penale deși aceasta este menționată în articolele subsecvente (de exemplu în art. 5 alin. (1) lit. a), b), c), e), art. 5 alin. (2) etc.).

În ceea ce privește remunerațiile cuvenite avocaților pentru activitatea desfășurată în calitate de curatori, în acord cu opinia instanțelor, Plenul a apreciat că trebuie să se specifice faptul că aceste remunerații se achită de stat în condițiile art. 48 și art. 49 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, sus indicate.

B) <u>Referitor la Capitolul II al proiectului de Protocol:</u>

1) Art. 2 alin. (1) pct. 1 lit. c) - g), h)

Cuantumul remunerațiilor a fost apreciat de unele instanțe ***ca fiind disproporționat***

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

de mare în raport cu activitățile concrete desfășurate de avocat. *Argumente expuse*: Actele de sesizare a instanței și prevederile legale aplicabile sunt de o complexitate redusă, mijloacele de probă sunt de asemenea invariabile și sunt fumizabile de către părțile interesate sau de autorități, iar în contextual rolului activ al instanței, efortul diligentelor avocatului este minim[12].

- **Art. 2 alin. (1) pct. 2**

S-a arătat că ***nu se justifică acordarea unui onorariu variabil în funcție de valoarea obiectului litigiului.*** *Argumente expuse:* 1. *Onorariul este acordat de către stat,* și nu de către beneficiarul ajutorului judiciar, iar *statul nu are nici un beneficiu personal*, astfel încât nu se poate pretinde că obținerea unui câștig mai mare în proces ar atrage și un onorariu avocațial mai mare; 2. Instituirea unui onorariu în cuantum variabil ar transforma instanța de judecată într-un organism contabil care s-ar preocupa mai mult de calcularea cuantumurilor onorariilor decât de problemele de fond ale judecății[13].

S-a mai exemplificat că în situația cererilor privind emiterea ordonanțelor de plată și a cererilor cu valoare redusă prevăzute la **art. 2 alin. (1) pct. 2 lit. a), b)** astfel de cereri pot avea descori o valoare de sub 400 lei și s-ar ajunge la situația în care cheltuielile de judecată să fie mai mari decît creanța litigioasă.

În acest sens, în **art. 2 alin. (1) pct. 2 lit. c)** se stabilește un onorariu maximal de 1500 lei pentru o acțiune ce are ca obiect revendicarea imobiliară în temeiul prevederilor Legii fondului funciar și a Legii nr. 10/2001. Însă se consideră că față de onorariul maximal de 1000 de lei stabilit pentru ordonanțele de plată și cererile cu valoare redusă, acest onorariu e subevaluat întrucât o acțiune în revendicare este o acțiune complexă a cărei judecată poate dura în timp iar cererea de ordonanță de plată este o procedură simplă ce se încheie, de regulă, la un singur termen de judecată. În acest context diferența de doar 500 de lei este nerealistă[14].

Tribunalul Olt - Secția I Civilă a propus ca ***remunerațiile*** cuvenite avocaților prevăzute în **art. 2** ***să aibă cuantumul următor***:

- **alin. (1) lit. c)** - Pentru cererile privind acordarea personalității juridice, autorizarea funcționării și înregistrării asociațiilor și fundațiilor **-100 lei** (în loc de 500 lei)
- **alin. (1) lit. d)** Pentru cererile privind exercitarea autorității părintești asupra minorului – **200 lei** (în loc de 500 lei)
- **alin. (1) lit. e)** Pentru cererile privind obligația de întreținere – **200 lei** (în loc de 500 lei)
- **alin. (1) lit. f)** Pentru cererile privind tutela sau curatela – **100 lei** (în loc de 500 lei)
- **alin. (1) lit. g)** Pentru cererile privind punerea sub interdicție – **100 lei** (în loc de 600 lei)

[12] Tribunalul Constanța, Judecătoria Brașov
[13] Tribunalul Constanța
[14] Judecătoria Brașov

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

- **alin. (1) lit. i)** Pentru cererile de divorț când se solicită și exercitarea autorității părinteşti privind copii minori – **300 lei** (în loc de 700 lei)
- **alin. (1) lit. j)** Pentru cererile privind acțiunile în stabilirea paternității, contestarea recunoașterii paternității și acțiunile în tăgada paternității – **400 lei** (în loc de 600 lei)
- **alin. (1) lit. k)** Cererile privind încuviințarea, nulitatea sau desfacerea adopției – **200 lei** (în loc de 400 lei)
- **alin. (2) lit. b)** Pentru acțiunile privind cererile cu valoare redusă – **100 lei** (în loc de 400 lei)
- **alin. (2) lit. c)** Pentru cererile în materia restituirii proprietății imobiliare formulate în baza legii nr. 18/1991 și a Legii nr.10/2001 – **500 lei** (în loc de 600 lei + 0,5% din valoarea obiectului cererii dar nu mai mult de 1500 lei).

Tribunalul Buzău a propus, de asemenea, stabilirea următoarelor onorarii:
- **300 lei** pentru cauzele de la **art. 2 alin. (1) lit. b) – g) și m)** și
- **400 lei** pentru cele de la **art. 2 alin. (1) lit. i) și j)**.

S-a mai propus totodată ***înlăturarea procentului adăugat sumei fixe la toate cauzele în care acesta este prevăzut***[15].

- **Art. 2 alin. (2)**

S-a arătat că ***onorariul de 50% din cel prevăzut pentru asistența juridică completă, doar pentru redactarea cererii de chemare în judecată/întâmpinare***, etc. ***este*** în mod evident ***exagerat.*** *Argumente expuse*: În realitate efortul pentru conceperea și redactarea acestor înscrisuri, mai ales în cazul celor clasice/tipizate, nu depășește 5-10% din efortul depus pentru participarea la întreaga judecată.

Se propune a se stabili un onorariu fix de pagină redactată sau de document redactat[16].

2) **Art. 3**

Tribunalul Olt - Secția I Civilă a propus ca unele ***remunerații*** cuvenite avocaților prevăzute în **art. 3** ***să aibă cuantumul următor***:
-**Art. 3 lit. a)** Pentru cererile privind acordarea de consultații juridice – **100 lei** (în loc de 200 lei).
-**Art. 3 lit. f)** Pentru cererile privind asistența judiciară acordată victimei, violenței în familie – **300 lei** (în loc de 500 lei).

3) **Art. 4**

Curtea de Apel București a propus ***înlăturarea dispoziției referitoare la confirmarea de către organul judiciar a cheltuielilor legate de executarea obligațiilor ce îi revin***

[15] Tribunalul Buzău
[16] Tribunalul Constanța

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

avocatului și avansate de acesta. *Argumente expuse*: O astfel de "confirmare" a unor cheltuieli *ce nu au fost efectuate din dispoziția judecătorului* extinde nepermis sfera obligațiilor acestuia de verificare la chestiuni complet străine de particularitățile procesuale și substanțiale ale cauzei. O atare verificare trebuie efectuată de persoana/organul anume desemnat să stabilească și să dispună plata remunerațiilor cuvenite.

Observațiile Consiliului:

Plenul a apreciat că prevederile Capitolului II al protocolului vizează în esență cuantumul remunerațiilor cuvenite avocaților în materie civilă, ce au fost majorate substanțial față de remunerațiile anterioare.

În analiza acestor modificări, *în primul rând*, s-a considerat că acest *cuantum al remunerațiilor, raportat la fiecare categorie de cereri, nu este corelat față de complexitatea acestora* apreciată *in abstracto*. Spre exemplu, cererile prevăzute la art. 2 alin. (1) pct.1 lit. c) privind acordarea personalității juridice, autorizarea funcționării și înregistrarea asociațiilor și fundațiilor, ce urmează o procedură necontencioasă, nu justifică un onorariu mai mare respectiv de 500 lei față de cererile prevăzute la art. 2 alin. (1) pct.1 lit. b), h), k) privind împărțirea provizorie a locuinței sau stabilirea domiciliului minorului, plasamentul sau orice măsură de protecție a copilului, încuviințarea, nulitatea sau desfacerea adopției, în privința cărora s-a stabilit câte o remuneratie de 400 lei.

De asemenea, tot în raport de complexitatea acestora, *unele cereri nu justifică un onorariu identic, impunându-se reducerea remunerațiilor pentru cererile cu complexitate mai redusă*. S-au menționat spre exemplificare cererile prevăzute la art. 2 alin. (1) pct. 1 lit. c) privind acordarea personalității juridice, autorizarea funcționării și înregistrarea asociațiilor și fundațiilor, ce au o complexitate mai redusă, în privința cărora s-a stabilit un onorariu în sumă de 500 lei, față cererile prevăzute la același articol la lit. e), f), l) și la pct. 4 privind obligația de întreținere, instituirea tutelei sau curatelei, litigiile cu profesioniști al căror obiect este neevaluabil în bani, cereri în materie de asigurări sociale, ce au stabilită câte o remuneratie identică de 500 lei.

În al doilea rând, în acord cu opinia instanțelor, Plenul a apreciat că *nu se justifică acordarea unei remunerații variabile în funcție de valoarea obiectului litigiului* întrucât această remunerație este suportată de către stat, nu de către partea reprezentată de avocat. De altfel, măsura acordării ajutorului public judiciar este dispusă în considerarea situației personale a părții, pentru asigurarea dreptului la un proces echitabil și garantarea accesului egal la actul de justiție astfel cum reiese din prevederile art. 1, art. 4 – 8^1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, art. 58 și art. 167 din Codul de procedură civilă.

În aceste litigii, nu se poate considera că statul obține un avantaj personal care să justifice achitarea unei remunerații mai mari iar din perspectiva stabilirii cuantumului onorariului avocațial, este imperios necesar a se avea în vedere munca prestată de avocat în susținerea intereselor părții, indiferent de valoarea obiectului litigiului.

Mai mult, astfel cum au indicat și instanțele, se impune instituirea unei remunerații fixe și raportat la faptul că avocații îndeplinesc un serviciu obligatoriu prevăzut de lege și

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

finanțat din bugetul de stat, neputându-se echivala sub aspectul remunerațiilor cu onorariile stabilite de avocații aleși de părțile litigante.

În al treilea rând, astfel cum au opinat și instanțele, majorările remunerațiilor față de cele stabilite prin protocolul anterior nu sunt raportate la anumite criterii concrete, obiective cum ar fi spre exemplu creșterea venitului minim pe economie. În aceste condiții, este necesar ca aceste majorări să fie justificate în mod obiectiv neputând fi stabilite în mod arbirar mai ales că sunt suportate din bugetul de stat.

În al patrulea rând, în ceea ce privește *cheltuielile justificate efectuate de avocat*, prevazute la *art. 4 din Capitolul II si la art. 13* din protocol, acestea pot fi acordate în aceleași condiții ca și cheltuielile de judecată. Astfel, aceste cheltuieli pot fi acordate numai în măsura în care se dovedește existența, întinderea și caracterul rezonabil al acestora, cel mai târziu până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului, conform art. 452 din Codul de procedură civilă. Prin urmare, s-a apreciat că aceste cheltuieli justificate trebuie să fie verificate și acordate de instanta de judecata prin hotărârea judecătorească pronunțată în cauză.

Întrucât nu se precizează în cuprinsul protocolului dacă procedura confirmării referatului prevăzut în art. 4 de către instanța de judecată este anterioară sau ulterioară soluționării cauzei, se impune a se preciza că această confirmare nu poate avea loc ulterior soluționării procesului ci doar anterior, până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului. De altfel, ulterior soluționării procesului, nu mai pot fi verificate și confirmate cheltuieli de judecată de către instanță, decât prin căile prevăzute de lege cum ar fi căile de atac, procedura îndreptării, lămuririi și completării hotărârii, prevăzută de art. 442 - 447 din Codul de procedură civilă și nu prin confirmarea referatului de către instanță într-o procedură administrativă.

C) ***Referitor la Capitolul III al proiectului de Protocol:***

Instanțele au apreciat că ***nu se impune majorarea remunerațiilor*** pentru asigurarea activităților de asistență judiciară în materie penală deoarece ***remunerația stabilită în prezent este suficientă*** și, în conformitate cu dispozițiile art. 82 alin. (3) din legea nr. 51/1995 la soluționarea cauzei pot fi majorate sumele cuvenite pentru activitatea prestată[17].

Alte instanțe au propus ***reducerea cu 200 lei a onorariului stabilit pentru fiecare situație*** prevăzută în capitolul III din protocol[18].

- **Art. 5 alin. (1) lit. a) – c)**

S-a opinat în sensul că ***pentru prestațiile din camera preliminară și în cursul judecății trebuie desemnat un singur avocat din oficiu și trebuie stabilită o singură***

[17] Tribunalul Dolj- Secția penală și pentru cauze de minori
[18] Tribunalul Buzău

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

remunerație pentru ambele faze procesuale[19]. *Argumente expuse*: Aceasta prevedere este necesară pentru a se asigura continuitatea apărării, cunoașterea mai bună a dosarului și a clientului de către avocat, dar și pentru a păstra, prin asemănare, soluția de principiu prevăzută în Codul de procedură penală potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară este cel care efectuează și judecata cauzei. S-a mai arătat că în procedura camerei preliminare, în cele mai multe dosare, activitatea avocatului este restrânsă, cererile și excepțiile fiind invocate în cel mult 1% din cauzele înregistrate pe rolul instanței[20].

S-au mai făcut următoarele propuneri:

- *Judecătoria Sibiu* a opinat, în mod similar, în sensul că ***stabilirea unei remunerații de minim 400 lei pentru asistența juridică acordată în cursul procedurii de cameră preliminară este nejustificată***. *S-a exemplificat* că în condițiile în care, așa cum s-a dovedit în practică în cele 10 luni de la intrarea în vigoare a noilor coduri, în cele mai multe cazuri *apărătorii din oficiu nu formulează excepții și nu studiază dosarele de urmărire penală, s-ar ajunge la achitarea unei remunerații pentru o muncă neprestată.* Mai mult, nu există nici un mijloc de a se verifica de către judecătorul de cameră preliminară dacă apărătorul a studiat efectiv dosarul, simpla depunere a unei cereri de studiu neputând fi considerată ca o dovadă în acest sens.

-*Curtea de Apel București* a formulat de asemenea următoarele observații:

a) Acordarea onorariului cuvenit în camera preliminară trebuie condiționată de prestarea <u>efectivă</u> a asistenței de către avocatul din oficiu. *Argumente:* În practică, se constată deseori că, deși desemnați în astfel de cauze, apărătorii din oficiu nu formulează cereri/excepții dintre cele prevăzute de art. 342 Cod procedură penală astfel de demersuri fiind inițiate doar de apărătorii aleși;

b) ***În procedurile derulate în căile de atac, remunerațiile cuvenite apărătorilor conform lit. a) - c) trebuie raportate nu la numărul de inculpați în cauză, ci la <u>numărul de inculpați care au calitate procesuală în apel</u>, participând efectiv în al doilea grad de jurisdicție fie ca apelanți, fie ca intimați.*** *Argumente:* Numărul formal al inculpaților nu are, în sine, relevanță asupra volumului de activitate prestat de avocat în apel, exemplificative fiind situațiile în care, deși în cauză au avut calitatea de inculpat 10 persoane, în fapt doar una a declarat apel ori apelul procurorului/părții civile a vizat doar unul dintre inculpați, față de restul, hotărârea având caracter definitiv.

[19] Tribunalul Constanța, Judecătoria Brașov, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, Judecătoria Constanța - Secția penală- unul dintre judecători, Judecătoria Sibiu, Tribunalul Galați-Secția penală, Tribunalul Dâmbovița – Secția penală, Curtea de Apel Constanța, Judecătoria Iași.

[20] Tribunalul Galați-Secția penală, Judecătoria Galați

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

- Alte instanțe au apreciat ***creșterea graduală a onorariului cuvenit pentru fiecare inculpat asistat, în funcție de numărul acestora, ca fiind nejustificată***[21]. *Argumente*: Volumul de activitate al avocatului se raportează la numărul de persoane efectiv asistate ori reprezentate[22]. De regulă, atunci când sunt mai mulți inculpați în aceeași cauză, *apărările sunt în mare parte comune*. Singura ipoteză în care apărările ar putea fi total diferite este aceea în care inculpații au interese contrare, dar în acest caz ei nu vor putea fi asistați de același avocat, ci de avocați diferiți. Se consideră că ***în cauzele cu mai mulți inculpați ar trebui acordat pentru fiecare dintre ei onorariul prevăzut la lit. a)*** [23].

De asemenea, *Curtea de Apel Pitești* a exemplificat că *la pct. 5 alin. (1) lit. c)* din protocol – „800 lei pentru fiecare suspect sau inculpat, asistat în cursul urmăririi penale, în cadrul procedurii de cameră preliminară, 600 lei și în cursul judecății, 700 lei atunci când cel puțin cinci persoane au calitatea de suspect sau de inculpat în cauză" – rezultă un onorariu avocațial de peste 10.000 lei care, în anumite situații, poate depăși chiar cuantumul prejudiciului produs prin infracțiune.

- **Art. 5 alin. (1) lit. d :**

- *Tribunalul Constanța* - ***În materia măsurilor preventive și a celor de siguranță suma actuală de 100 lei este acoperitoare pentru asistența juridică acordată***. *Argumente:* asistența juridică nu depășește în timp, cu tot cu studiul dosarului, în medie, 30-45 de minute.

- *Curtea de Apel Târgu-Mureș* - ***Remunerația prevăzută în acest articol nu trebuie acordată în mod separat, asistența judiciară acordată conform art. 5 alin. 1 lit. a) și b) trebuie să includă și asistența juridică a suspectului/inculpatului în cazul cererilor vizând luarea, înlocuirea, revocarea, încetarea, prelungirea sau menținerea măsurilor preventive.***

- *Tribunalul Galați – Secția penală* a opinat în sensul că ***nu se impune majorarea onorariilor prevăzute la art. 5 alin. 1 lit. d - m.***

În plus, Curtea de Apel Alba Iulia - Secția penală și pentru cauze cu minori a apreciat oportună ***introducerea la Capitolul III a unui articol*** *prin care să se stipuleze* ***acordarea unui singur onorariu pentru acordarea asistenței judiciare indiferent de faza procesuală, onorariu în cuantumul stabilit prin prezentul protocol pentru respectiva fază procesuală și nu acest onorariu la care să se adauge un onorariu pentru asistența judiciară acordată anterior primului termen de judecată în cazul luării, înlocuirii, încetării, revocării etc. a măsurii preventive.*** *Argumente expuse:* În practică au fost întâlnite situații frecvente în care apărătorii desemnați din oficiu au formulat cereri de acordare a

[21] Curtea de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Galați – Secția penală, Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori

[22] Tribunalul Galați – Secția penală

[23] Curtea de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori,

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax;311 69 01
Web: www.csm1909.ro

unui onorariu separat pentru asistența judiciară a inculpatului la un termen intermediar stabilit de instanță în vederea verificării măsurii preventive, termene fixate anterior primului termen de judecată.

- **Art. 5 alin. (1) lit. e**

În ceea ce privește remunerația pentru asistența judiciară sau reprezentarea persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente, ***trebuie distins între situația în care persoanei vătămate/părții civile/părții responsabile civilmente i se asigură apărare obligatorie din oficiu***, ***și situația coparticipării procesuale***, în care mai multor persoane vătămate/părți civile li se asigură un avocat din oficiu care să le reprezinte în proces (art. 80 C.p.p.). ***În prima situație, remunerația poate fi egală cu cea acordată pentru asistența inculpatului***, iar ***în a doua situație, se consideră că nu poate depăși de trei ori această remunerație,*** deoarece de principiu se îndeplinesc o singură dată apărări comune pentru toate părțile reprezentate.

-*Tribunalul Dâmbovița – Secția penală* a apreciat că **nu se impune acordarea unui onorariu cumulat** pentru fiecare persoană vătămată, parte civilă sau parte responsabilă civilmente, în cazul existenței mai multor astfel de părți, întrucât activitatea prestată este aceeași iar ***suma menționată în art. 5 alin. (1) lit. e*** *cu privire la situația asistenței a mai mult de cinci asemenea subiecți procesuali* ***este nejustificat de mare*** raportat la această activitate.

Observațiile Consiliului:

În ceea ce privește prevederile art. 5 alin. (1) lit. c și e, în ședința din data de 24 noiembrie 2014, ***Comisia nr. 2*** – *Eficientizarea activității Consiliului Superior al Magistraturii și a instituțiilor coordonate: Parteneriatul cu instituțiile interne și societatea civilă*, a apreciat că ***este necesar ca protocolul să prevadă și limite maxime pentru onorariile avocaților din oficiu pentru situația în care se acordă asistență juridică unui număr mare de inculpați, de persoane vătămate sau de părți civile***, pentru a fi evitate situațiile în care pentru asistența sau reprezentarea acestora se vor plăti sume mari de bani, care pot destabiliza bugetele instanțelor, în detrimentul tuturor celorlalte cauze care necesită efectuarea de cheltuieli bugetare pentru derularea procedurilor, fiind sesizat în acest sens Ministrul Justiției.

- **Art. 5 alin. (1) lit. f)**

S-a opinat că pentru asistența judiciară acordată în căile extraordinare de atac, cuantumul de 500 lei nu este justificat în etapa admiterii în principiu[24].

[24] Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Dâmbovița – Secția penală

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

- **Art. 5 alin. (1) lit. g) - k), l) , m)**

S-a apreciat că ***sumele propuse drept remunerații sunt exagerat de mari*** în raport cu volumul și dificultatea prestației avocațiale și cu numărul de termene ce se acordă în cauză[25]. În susținerea opiniei s-a arătat că în cvasitotalitatea cazurilor activitatea avocatului numit din oficiu constă în lecturarea dosarului timp de 5-10 minute, în sala de judecată înainte de începerea ședinței, apoi o consultare de cca 2-3 minute cu clientul aflat în boxa deținuților, și concluzii asupra cererii/contestației de cca 5 minute. O astfel de prestație nu poate fi echivalentă cu salariul pe cca 2 zile al procurorului/judecătorului.

S-a propus totodată ca ***în cazurile de la lit. g) să se includă liberarea condiționată și contopirea pedepselor***[26].

În același sens, raportat la **art. 5 alin. (1) lit. g** s-a arătat că ***cuantumul propus -500 lei (la nivel egal cu cel pentru faza de judecată) - pentru onorariul apărătorului din oficiu în cazul incidentelor intervenite în cursul executării este excesiv*** în raport de complexitatea unor astfel de cauze[27]. De multe ori soluțiile pronunțate în astfel de cereri sunt de declinare a competenței, ceea ce nu presupune nici o analiză în fond a cererilor formulate și determină soluționarea cauzei cel mai adesea la primul termen de judecată[28].

Totodată este de notorietate faptul că persoanele private de libertate formulează diverse cereri având ca obiect întreruperea sau amânarea executării pedepsei/contestație la executare doar în scopul de a fi transferate între diverse unități de penitenciar sau prezentate în fața instanței, la primul termen de judecată retrăgându-și aceste cereri[29].

În mod similar, nici pentru asistența juridică acordată în procedura de soluționare a contestației cu privire la durata procesului - **art. 5 alin. (1) lit. i**, de înlocuire a pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii - **art. 5 alin. (1) lit. j** sau în cea de efectuare a comisiei rogatorii - **art. 5 alin. (1) lit. k,** *nu se justifică acordarea unor remunerații de 400 lei* sau mai mult[30].

Cât privește **art. 5 alin. (1) lit. m** *Judecătoria Sibiu* a opinat în sensul că ***remunerația propusă de 400 lei*** pentru asistenta judiciară acordată în procedura plângerii împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului dispuse în cursul urmăririi penale, separat de onorariul stabilit la urmărirea penală ***este nejustificată.*** *Argumente:* Prin decizia pronunțată în recursul în interesul legii nr. LXIV/2007 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție s-a stabilit că *asistența juridică nu este obligatorie pentru petenți sau intimați în cauzele având ca obiect plângeri împotriva soluțiilor procurorului.*

---

[25] Tribunalul Constanța, Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, Curtea de Apel Pitești
[26] Tribunalul Constanța, Judecătoria Craiova
[27] Curtea de Apel Pitești, Judecătoria Sibiu
[28] Judecătoria Sibiu
[29] Curtea de Apel Pitești
[30] Judecătoria Sibiu

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

- **Art. 5 alin. (2)**

Tribunalul Galați - Secția penală a opinat în sensul ***că onorariile aferente fazei de urmărire penală, pot fi acordate și prin rechizitoriul întocmit de către procuror***, act procedural cu același regim juridic ca și ordonanța.

- **Art. 5 alin. (3)**

S-a apreciat că ***nu se impun onorarii majorate*** în situația în care asistența juridică este asigurată între orele 20,00 - 08,00 ori în zilele nelucrătoare sau sărbători legale[31].

- **Art. 5 alin. (4)**

- S-a considerat că ***nu este justificată majorarea de 100% (dublarea) a remunerației***[32]. *Argumente:* Pe de o parte deplasarea este un accesoriu al activităților ce trebuie îndeplinite de avocat - și deci este inclusă în remunerația stabilită, fiind obligația sa ca în situația în care este programat pentru acordarea asistenței judiciare din oficiu să se afle în localitatea în care poate presta această activitate. Pe de altă parte s-a arătat că nu există temei faptic pentru a prezuma că în acel timp avocatul ar fi desfășurat în mod cert o altă activitate profesională producătoare de venit (care ar trebui compensată).

În același timp, s-a apreciat că ***deplasarea în alt județ poate fi decontată separat ca cheltuială de deplasare*** efectuată de avocat, în aceleași condiții ca decontarea deplasărilor magistraților, sau ***cu alt titlu în condițiile art. 273 Cod de procedură penală***, neimpunându-se acordarea unui onorariu suplimentar[33].

- *Curtea de Apel Craiova* a propus ***să se precizeze dacă textul propus cu privire la onorariul suplimentar se acordă o singură dată indiferent de numărul de deplasări efectuate de avocat sau se acordă pentru fiecare deplasare efectuată de către acesta în fiecare fază procesuală.***

Observațiile Consiliului:

Art. 31 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat prevede următoarele:

„(1) Pentru activitatea sa profesională avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său."

În acord cu opinia instanțelor, Plenul a apreciat că aceste cheltuieli de deplasare ale avocatului în alt județ decât cel de la sediul baroului pe raza căruia activează, nu justifică suplimentarea onorariului cu 100%, acestea putând fi decontate distinct ca și cheltuieli de deplasare, în raport de cheltuielile efectuate în concret, conform art. 272 alin. (1) din Codul de procedură penală. În caz contrar, acordarea unui onorariu suplimentar de 100% ar putea depăși cuantumul cheltuielilor de deplasare realizate, ceea ce ar presupune o plată pentru o

[31] Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Vrancea
[32] Tribunalul Constanța, Judecătoria Brașov
[33] Tribunalul Constanța, Curtea de Apel Târgu Mureș, Judecătoria Sibiu

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

cheltuială neefectuată.

De altfel, posibilitatea acordării cheltuielilor de deplasare în limita sumei de 150 lei este deja prevăzută în art. 13 din protocol, nejustificându-se o prevedere similară doar pentru situația în care avocatul se deplasează de la sediul baroului în cadrul căruia activează pe raza altui județ.

Totodată este necesar să se specifice expres dacă în cuprinsul cheltuielilor justificate prevăzute în art. 13 se includ și cheltuielile de deplasare prevăzute de art. 5 alin. (4) stipulate sub forma majorării onorariului cu 100% pentru a se evita situațiile de practică neunitară.

- **Art. 5 alin. (5)**

- *Tribunalul Constanța* a considerat că ***trebuie reglementat mai concret ce înseamnă „prestația efectuată până la momentul conexării"***, apreciind ***că este vorba despre evaluarea cuantumului onorariului parțial, în raport de stadiul dosarului conexat.***

- *Tribunalul Vrancea* a apreciat că ***aceste dispoziții nu se justifică*** nefiind echitabile cu situația în care, de la începutul urmăririi penale sunt cercetate toate faptele privind pe același inculpat (nefiind nevoie de o conexare ulterioară). ***S-ar impune stabilirea unui procent din onorariu, până la momentul conexării.***

În plus, față de prevederile art. 5 din protocol, *Curtea de Apel Brașov* a apreciat că ***este necesară stabilirea unui onorariu distinct pentru avocatul din oficiu desemnat în condițiile art. 80 alin. 1 Cod procedură penală.***

2) **Art. 6**

Instanțele au arătat că ***nu sunt de acord cu propunerea art. 6, neputând fi impusă o interidicție totală sub acest aspect, fiind necesar ca instanța să poată modifica remunerația în raport de activitatea efectivă desfășurată de avocat*** [34].

S-a argumentat în sensul că nu este corect ca instanța să nu poată modifica onorariul cât timp onorariul avocatului ales și a experților judiciari poate fi modificat chiar și din oficiu, ținând seama tocmai de calitatea activității prestate, inclusiv în situația în care se prezintă apărătorul ales.

Este necesar ca în cazul în care ***avocatul din oficiu nu a făcut o apărare eficientă***, ce echivalează cu o lipsă de apărare a inculpatului ***sau volumul de muncă prestat în cauză este foarte mic*** (de exemplu, în cazul recunoașterii vinovăției, în condițiile art. 374 alin. 4 NCPP), ***instanța de judecată sau organele de urmărire penală să aibă posibilitatea de a reduce remunerația*** sau chiar să nu o acorde[35].

[34] Tribunalul Constanța, Tribunalul Tulcea, Judecătoria Tulcea, Tribunalul Brașov, Judecătoria Brașov, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Oradea-Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Hunedoara, Tribunalul Alba, Judecătoria Blaj, Judecătoria Mediaș, Curtea de Apel București, Tribunalul Buzău, Tribunalul Sibiu – Secția penală, Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Pitești

[35] Tribunalul Sibiu – Secția penală, Curtea de Apel Târgu Mureș

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

S-ar impune astfel stabilirea ***unui sistem flexibil*** cu privire la cuantumul onorariilor prin care ***instanța de judecată să poată stabili remunerația pentru asistența judiciară din oficiu, raportat la volumul de muncă și activitatea efectiv prestată în cauză***, cuantificat prin numărul termenelor de judecată la care a participat avocatul și la procedura în care s-a desfășurat procesul. Astfel, unele dintre cauze pot fi soluționate în cadrul procedurii simplificate prevăzute de art. 375 NCPP, care presupune prezența la un număr redus de termene (uneori un singur termen de judecată), în timp ce alte cauze se soluționează după un număr considerabil mai mare de termene, pe durata a 2 sau chiar mai mulți ani[36].

S-a exemplificat totodată că există cazuri în care în mod evident avocatul nu s-a pregătit și nu cunoaște/nu a studiat dosarul, pune concluzii eronate în fapt sau în drept, uneori chiar în defavoarea clientului, pricinuiește amânarea cauzei din culpa sa, iar instanța de judecată este nevoită să compenseze prin rol activ aceste carențe. Cel puțin în astfel de situații dovedite/evidente ***magistratul ar trebui să aibă dreptul să reducă motivat remunerația cu până la 30%, avocatul având cale de atac împotriva acestei dispoziții.*** *Efectul unei asemenea reglementări este acela că avocații din oficiu vor pregăti mai temeinic apărarea.*

În același sens, s-a mai arătat că sunt nenumărate situațiile în care volumul de muncă prestat în cauză se rezumă la studierea doar a câtorva file ce compun un dosar și la concluzii prin care se solicită să se ia act de retragerea cererilor sau a căilor de atac declarate. În plus, în cele mai multe cazuri (indiferent dacă în cauză se prezintă sau nu un avocat ales), apărătorul desemnat din oficiu nu se prezintă pentru studiul dosarului și pregătirea apărării decât în dimineața termenului de judecată ce urmează datei la care a fost desemnat[37].

S-a propus de asemenea ***reanalizarea textului art. 6 prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 451 alin. (2) Cod procedură civilă, coroborat cu art. 3 din același act normativ***, potrivit cărora *„instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei."*[38].

Referitor la ***art. 6 teza finală***, care prevede ***cuantumul remunerației*** ca urmare a prezentării unui avocat ales, acesta ***trebuie în continuare apreciat de către instanță*** în raport de numărul de termene și volumul de activitate desfășurat de avocat, iar ***procentul prevăzut trebuie să fie menținut la nivelul de 25% în loc de 50%. Este necesar să se stabilească un sistem flexibil de stabilire a onorariilor,*** procentul de 50% fiind prea mare[39].

Judecătoria Tecuci a propus însă modificarea art. 6 în sensul că ***în cazul în care se prezintă avocatul ales, remunerația să nu fie mai mare de 10%.***

---

[36] Tribunalul Galați– Secția penală, Judecătoria Galați, Tribunalul Sibiu – Secția penală

[37] Curtea de Apel Pitești

[38] Tribunalul Tulcea, Judecătoria Tulcea

[39] Curtea de Apel Iași, Tribunalul Sibiu – Secția penală, Tribunalul Galați – Secția penală, Tribunalul Dâmbovița Secția penală, Tribunalul Constanța, Tribunalul Vrancea

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

S-a mai arătat că în practică în majoritatea situaţiilor, la primirea dosarului instanţa nu cunoaşte dacă inculpatul are avocat ales pentru faza de judecată (chiar dacă a avut pentru faza de U.P.) şi astfel emite adresă pentru avocat din oficiu. Există astfel numeroase situaţii în care avocatul ales se prezintă şi depune delegaţie mai înainte chiar ca avocatul desemnat din oficiu să ia contact cu dosarul. Se consideră că ***în aceste situaţii, în care desemnarea avocatului din oficiu nu a produs efecte sub aspectul unei prestaţii efective din partea acestuia, nu se justifică acordarea vreunui onorariu***[40].

În celelalte cazuri, ***trebuie lăsat la aprecierea magistratului cuantumul parţial al onorariului,*** pentru că pot exista situaţii în care avocatul din oficiu a efectuat numai un studiu iniţial al dosarului, fiind înlocuit de avocatul ales la prima şedinţă de judecată, după cum pot exista situaţii în care avocatul ales să se prezinte abia la concluziile pe fond, după ce întreaga muncă de administrare a probelor, etc. a fost efectuată de avocatul din oficiu - ceea ce înseamnă că onorariul parţial poate varia între 10% şi 90%[41].

S-a considerat de către unele instanţe că ***forma actuală a protocolului este mai adecvată***, lăsându-se la aprecierea organului judiciar stabilirea în concret a onorariilor[42].

În schimb, *Judecătoria Sibiu* ***consideră întemeiate prevederile*** referitoare la interdicţia stabilirii remuneraţiei în cazul in care se prezintă avocat ales la un cuantum sub 50 % din cel stabilit conform propunerii de protocol.

Observaţiile Consiliului:

Plenul a fost de acord cu opiniile instanţelor în sensul că trebuie acordată posibilitatea organelor judiciare penale de a modifica onorariile avocaţilor în raport de munca efectiv prestată şi de complexitatea cauzei, fiind necesar să se stabilească un sistem flexibil de stabilire a onorariilor în care să fie prevăzute limite minime si maxime ale acestora.

Mai mult, în Codul de procedură penală nu există această interdicţie impusă organelor judiciare de a nu putea modifica remuneraţia pentru asistenţa judiciară din oficiu, motiv pentru care această prevedere nu poate fi stipulată nici în protocol.

În acelaşi sens s-a pronunţat constant şi Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudenţa sa, când, învestită fiind cu soluţionarea pretenţiilor la rambursarea cheltuielilor de judecată, în care sunt cuprinse şi onorariile avocaţiale, a statuat că acestea urmează a fi recuperate numai în măsura în care constituie cheltuieli necesare care au fost în mod real făcute în limita unui cuantum rezonabil (cauzele Străin c. României, Raicu c. României).

[40] Tribunalul Vrancea, Tribunalul Buzău
[41] Tribunalul Constanţa
[42] Curtea de Apel Bucureşti

Adresa: Bucureşti, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

3) Art. 7

Tribunalul Constanța a arătat că *este de acord cu acest articol, cu amendamentul* de a se stabili că instanța are posibilitatea majorării cu ***până la 100%,*** și nu cu 100%.

Judecătoria Sibiu consideră ***întemeiate*** prevederile referitoare la ***posibilitatea acordată instanței ca, în cazurile complexe,*** cu multe termene de judecată și a unui volum mare de activități prestate de avocat, ***să poată majora cu 100 % remunerațiile*** stabilite de comun acord între Ministerul Justiției și UNBR.

În schimb, *Tribunalul Galați – Secția penală și Tribunalul Olt – Secția penală*, au arătat că ***se impune adoptarea acestei modificări cu condiția raportării acestei remunerații la cuantumurile onorariilor prevăzute de protocolul anterior*** (nr. 113928/2008).

Curtea de Apel Oradea-Secția penală și pentru cauze cu minori a apreciat că ***nu se impune majorarea*** remunerațiilor apărătorilor din oficiu cu 100% în cazurile complexe.

4) Art. 8

Majoritatea instanțelor au arătat că ***nu sunt de acord cu această prevedere, propunându-se chiar înlăturarea acesteia***[43].

Argumente: Acest articol ***contravine dispozițiilor procedurale privitoare la citarea părților și desfășurarea ședinței de judecată*** prevăzute de Codul de procedură civilă, respectiv Codul de procedură penală, coroborate cu prevederile Capitolului 3 Secțiunea a III-a - Activitatea în timpul ședinței de judecată din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/2005. Propunerea are în vedere și ***volumul de activitate de la nivelul instanței***, respectiv numărul mare de cauze înscrise pe ordinea de zi a ședințelor de judecată aferente fiecărui judecător[44].

Prin această prevedere ***se încalcă, așadar, prevederile art. 103[14] și 104 alin. (11) – (13) din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/2005***, instituindu-se, practic, în sarcina conducerii administrative a instanțelor și, implicit, a judecătorului, obligații suplimentare în gestionarea modului de strigare a cauzelor, obligații aparent *sui generis* și lipsite de corespondent în Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești.

Conform dispozițiilor regulamentare anterior menționate, ***doar fixarea termenului de judecată are caracter obligatoriu pentru judecător***, nu și a orelor de strigare în fiecare dosar, ore, de altfel, foarte relative în ***practica constantă a instanțelor penale cu un volum mare de activitate***, în care ascultarea inculpaților – obligatorie în toate gradele de jurisdicție

[43] Tribunalul Constanța, Judecătoria Constanța – Secția penală, Judecătoria Tulcea, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Brașov, Tribunalul pentru minori și familie Brașov, Judecătoria Brașov, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Oradea – Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Sibiu – Secția penală, Judecătoria Sibiu, Curtea de Apel Galați - Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Galați - Secția penală, Tribunalul Vrancea, Tribunalul Brăila, Judecătoriile Brăila și Însurăței, Curtea de Apel Craiova, Tribunalul Buzău, Tribunalul Dâmbovița – Secția penală, Judecătoria Răducăreni, Judecătoria Iași

[44] Judecătoria Tulcea, Curtea de Apel București

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

– şi administrarea probelor ***face improbabilă respectarea unor ore prestabilite, fixe,*** de strigare a dosarelor[45].

Se apreciază că art. 8 nu este adaptat realităţii din instanţe şi modalităţii recunoscute şi unanim desfăşurate la nivel naţional de fixare a unei şedinţe de judecată, ***cauzele fiind programate, de regulă, la o oră unică, indiferent de numărul cauzelor aflate pe listă.*** Ora concretă la care se strigă o anumită cauză de pe listă este diferită de cea pentru care s-a dispus citarea/ încunoştiinţarea părţilor şi a avocaţilor, aceasta datorită unor cauze multiple, fără culpa judecătorului cum ar fi ordinea de strigare a cauzelor de pe listă, care poate suferi modificări, prioritatea acordată conform legii unor anumite cauze, durata şi problemele care se ridică în timpul administrării probatoriului, aspecte care nu sunt previzibile, lipsa unor avocaţi în cauză ori a reprezentantului parchetului dintr-o anumită structură, care trebuie să participe la mai multe şedinţe de judecată în aceeaşi zi.

Aceste întârzieri se datorează inclusiv specificului activităţii de judecată în materie penală, care presupune şi perioade de timp pentru gestionarea actului de justiţie aferent procesului penal, mai îndelungate şi dificil de estimat ca întindere[46].

În aceste condiţii, toţi participanţii la actul de justiţie, inclusiv judecătorul, trebuie să accepte realitatea şi să manifeste răbdare în îndeplinirea actului de justiţie, nici unul neavând o culpă anume în acest sens, ***neimpunându-se suplimentarea remuneraţiei avocatului desemnat din oficiu***, mai ales că ***cele 30 de minute sunt nerealiste iar valoarea unei ore este mult prea mare***[47]. Eventual, onorariul pe oră ar putea fi lăsat la aprecierea instanţei[48].

Pe de altă parte, s-a considerat că ***nu trebuie ignorate consecinţele practice*** **ale art. 8** în forma propusă: *A constata o prelungire a "duratei de aşteptare" a avocatului peste ora la care "a fost convocat" ar presupune o confirmare prealabilă certă a faptului că avocatul a fost, într-adevăr, prezent la acea oră iniţială, ceea ce ar presupune strigarea cauzei de către judecător şi verificarea prezenţei avocatului.* Or, în condiţiile existentei unui număr mare de cauze şi a particularităţilor şedinţelor de judecată în materie penală, o atare verificare s-ar realiza, concret, doar ca urmare a întreruperii dezbaterilor în curs de desfăşurare într-o altă cauză si fragmentarea repetată a şedinţei, în unicul scop de a verifica formal prezenta apărătorilor din oficiu, întreruperi inadecvate şi excesive[49].

S-a mai apreciat că este necesar să fie găsită o altă modalitate de recompensare a avocaţilor, întrucât este ***imposibil de cuantificat timpul care un avocat îl petrece în sala de judecată***, iar ***completul de judecată are obligaţia să delibereze asupra chestiunilor de fapt***

[45] Curtea de Apel Bucureşti, Judecătoria Braşov, Judecătoria Sibiu
[46] Tribunalul Braşov şi Tribunalul pentru minori şi familie Braşov, Tribunalul Constanţa, Tribunalul Dâmboviţa – Secţia penală, Tribunalul Brăila, Judecătoriile Brăila şi Însurăţei, Curtea de Apel Craiova, Tribunalul Buzău, Judecătoria Braşov, Tribunalul Sibiu – Secţia penală, Tribunalul Sibiu – Secţia penală.
[47] Curtea de Apel Suceava, Judecătoria Sibiu, Tribunalul Galaţi – Secţia penală, Curtea de Apel Oradea – Secţia penală şi pentru cauze cu minori, Judecătoria Braşov
[48] Tribunalul Sibiu – Secţia penală
[49] Curtea de Apel Bucureşti, Judecătoria Braşov

Adresa: Bucureşti, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

și de drept ivite în dosarele ce i-au fost repartizate spre soluționare, iar nu asupra timpului de așteptare al apărătorilor părților[50].

Mai mult, s-a exemplificat că, deși, la Curtea de Apel Brașov există două săli de judecată, doar o sală este destinată ședințelor de judecată publice, în cea de-a doua sală, insuficientă ca spațiu, de regulă se dezbat cauze care se soluționează în camera de consiliu. În aceste condiții, ***nu se pot stabili ore și săli diferite pentru strigarea cauzelor și nici nu se poate aprecia timpul pe care completul trebuie să îl aloce fiecărui dosar, neputând fi intuite cererile pe care părțile le formulează.*** Așadar întârzierile în judecarea pricinilor sunt cauzate inclusiv de lipsa sălilor de judecată în număr suficient pentru completele de judecată.

S-a mai opinat în sensul că ***nu se justifică dispozițiile prevăzute la art. 8*** întrucât avocații ar avea tot interesul să aștepte peste ora convocării pentru plata suplimentară a remunerației iar ***termenul de 30 de minute, după depășirea căruia intră în vigoare majorarea remunerației, este extrem de redus și nu e un termen rezonabil. Suma de 100 lei/ora este exagerată***, s-ar deduce că plata avocatului din oficiu se face cu ora și nu în baza unei remunerații stabilite.

Dacă se agreează acest proiect de Protocol ar fi necesar ca și ***remunerația stabilită la articolele anterioare din Protocol să fie proporțională cu timpul efectiv petrecut în sala de judecată***[51]. De altfel, avocatul din oficiu nu este plătit cu ora, nu se pontează, el este liber profesionist. *Dacă avocatul din oficiu are o singură cauză într-o zi, și a așteptat o oră peste ora de convocare, urmează să încaseze un onorariu de cel puțin 100 lei fără să desfășoare vreo activitate*[52].

În același sens, în condițiile în care, în materie penală, stabilirea unor termene scurte în cauzele urgente determină în mod constant suplimentarea listelor inițiale de ședință, urmată de imposibilitatea respectării necondiționate, în toate cauzele, a eventualelor ore fixate pentru strigare, articolul 8 *pare a avea natura unui pretext formal pentru majorarea de facto a remunerației cuvenite avocaților, în absența unui serviciu corelativ prestat de avocați*[53].

Totodată, această prevedere ***ar putea conduce la o practică abuzivă din partea avocaților***, deoarece fiecare din ei ar putea provoca tergiversarea judecății unor cauze astfel încât colegul avocat din oficiu să aștepte cauza sa la ordine mai mult de jumătate de oră, și astfel să-și faciliteze reciproc onorarii suplimentare[54].

De asemenea, dacă s-ar accepta ideea suplimentării onorariului pentru timpul de așteptare al avocatului, ar trebui ca, pentru „egalitate de tratament", ***onorariul avocatului să***

[50] Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Constanța, Curtea de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori
[51] Tribunalul Vrancea
[52] Tribunalul Brașov și Tribunalul pentru minori și familie Brașov
[53] Curtea de Apel București
[54] Tribunalul Constanța

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

fie diminuat corespunzător atunci când acesta întârzie, propunându-se plata unei penalizări pentru fiecare ½ oră de întârziere[55].

Mai mult, s-a apreciat că ***acordarea unui onorariu suplimentar stabilit de această manieră s-ar transforma într-o veritabilă sancțiune financiară pentru Ministerul Justiției*** și ar crea o presiune asupra judecătorilor care s-ar vedea expuși riscului de a li se imputa plata unor astfel de sume și ar reduce, sub această presiune, timpul acordat altor cauze, ceea ce ar dăuna în mod evident calității actului de justiție[56].

Nu este echitabil ca avocatul să beneficieze de supliment de onorariu dacă își exercită activitatea după ora la care a fost planificată de organul judiciar, în condițiile în care nici organul judiciar nu beneficiază de spor de salariu pentru orele suplimentare din zilele lucrătoare, pentru zilele de sâmbătă și duminică, pentru orele lucrate ca judecător de drepturi și libertăți în intervalul orar 16,00 - 8,00 și în week-end etc[57].

De altfel, *nici o altă categorie profesională implicată în actul de justiție nu beneficiază de un regim de remunerare similar în cazul simplei prelungiri a duratei ședinței de judecată*, prevederile preconizate plasând avocatul din oficiu într-o *poziție cu totul privilegiată față de aceste categorii.*

S-a mai considerat că ***trebuie să se prevadă în protocol un anumit standard de calitate al activității desfășurate de avocații*** din oficiu și o sancțiune ***(pecuniară)*** în cazul nerespectării lui[58].

Observațiile Consiliului:

Art. 103^{14} alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/2005 prevede următoarele: *„ După rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus în procedura în camera preliminară, începerea judecății,* ***completul de judecată fixează primul termen de judecată,*** *dispunând citarea părților, precum și, după caz, alte măsuri pentru pregătirea judecății, în condițiile legii. Dosarul se predă de îndată grefierului de ședință care, în aceeași zi, introduce termenul în aplicația ECRIS."*

De asemenea, art. 104 alin. (11) – (13) din același regulament prevede că:

„(11) Cauzele care se amână, fără discuții, vor putea fi strigate la începutul ședinței, în ordinea listei, dacă toate părțile legal citate sunt prezente și cer amânarea sau în cauză s-a solicitat judecata în lipsă.

(12) La cererea părților, instanța va putea lăsa cauza la urmă, fixând o anumită oră, când dosarul va fi strigat din nou.

(13) În cazul în care nici una dintre părți nu se prezintă la strigarea cauzei, dosarul

---

[55] Curtea de Apel Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, Tribunalul Vrancea, Tribunalul Dâmbovița-Secția penală

[56] Judecătoria Sibiu

[57] Curtea de Apel Constanța, Judecătoria Constanța – Secția penală

[58] Tribunalul Brașov și Tribunalul pentru minori și familie Brașov

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

va fi lăsat la sfârșitul ședinței când, după o nouă strigare, în ordinea listei, se va proceda conform dispozițiilor procedurale. Pentru motive temeinice, președintele completului poate dispune luarea cauzelor într-o altă ordine decât cea înscrisă pe lista de ședință".

Plenul a fost de acord cu opiniile instanțelor în sensul că nu poate fi acordat un onorariu suplimentar avocaților care sunt nevoiți să aștepte mai mult de 30 de minute peste ora la care au fost convocați, având în vedere argumentele prezentate pe larg de către acestea și ținând cont de regulile de fixare și de desfășurare a unei ședințe de judecată.

Astfel, cauzele sunt programate, de regulă, la o oră unică indiferent de numărul dosarelor aflate pe listă iar întârzierea în strigarea unei cauze se poate datora mai multor factori obiectivi, ce au fost de altfel exemplificați de instanțe constând în ordinea de strigare a cauzelor care poate suferi modificări, prioritatea acordată anumitor cauze, durata și complexitatea probatoriului, lipsa unor avocați în cauză sau a reprezentatului parchetului care trebuie sa participe la mai multe ședințe de judecată în aceeași zi etc.

Deși dispozițiile art. 215 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevăd că lista cu procesele unei ședințe de judecată cuprinde și intervalele orare orientative fixate pentru strigarea cauzelor, totuși, factorii obiectivi sus indicați pot conduce la depășirea acestor intervale orare, astfel încât nici în această situație nu se justifică acordarea onorariului suplimentar.

5) Art. 9

Tribunalul Constanța a arătat că ***nu este de acord*** cu acest articol întrucât instanța ar fi nevoită la fiecare avocat să facă calcule și investigații suplimentare ce exced obiectului cauzei, privind cuantumul onorariului, în funcție de forma de exercitare a profesiei avocatului. Forma de exercitare a profesiei și taxele achitate către stat sunt opțiunea avocatului și nu a statului.

În același sens, Curtea de Apel Suceava a opinat că ***ar trebui înlăturată această prevedere*** pentru că, pe de o parte, curțile de apel, tribunalele, parchetele de pe lângă acestea și unitățile de poliție nu sunt plătitoare de TVA, iar de pe altă parte, ar crește presiunea pe bugetul statului și ***ar majora artificial tarifele serviciilor de asistență judiciară.***

De asemenea, *Judecătoria Sibiu* a arătat următoarele: Faptul că forma de exercitare a profesiei din care face parte avocatul care a prestat activitatea implică plata de TVA, nu îndreptățește, obligația ca sumei achitate din bugetul Ministerului de Justiție cu titlul de onorariu sau remunerație să i se adauge TVA. A obliga Ministerul Justiției la plata unor remunerații care să acopere și TVA-ul datorat de avocați ar determina o creștere a cuantumului acestor remunerații cu 24%.

Observațiile Consiliului:

Plenul a fost de acord cu opinia instanțelor în sensul că sumei achitate din bugetul de stat cu titlu de onorariu sau remunerație nu trebuie să i se adauge TVA, majorând astfel cuantumul acestor cheltuieli în raport de forma de exercitare a profesiei de avocat.

De altfel, în Codul de procedură penală (art. 272 și următoarele) nu se prevede

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

obligativitatea achitării TVA-ului aferent onorariului avocațial cu titlu de cheltuieli judiciare, fiind incluse în categoria cheltuielilor judiciare doar onorariile avocațiale.

Mai mult, conform art. 125 și următoarele din Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal, TVA -ul este un impozit indirect datorat bugetului statului, obligația achitării TVA - ului revenind avocatului care desfășoară o activitate economică ce constă în prestarea serviciilor specifice profesiei. În aceste condiții, nu poate fi admis ca statul să plătească un impozit pe care are obligația să-l colecteze, mai ales că beneficiarul onorariului avocațial este avocatul.

D) Referitor la capitolul IV al proiectului de Protocol

Tribunalul Constanța a arătat că în practică ***măsurile cu element de extraneitate din procesele penale sunt dispuse în cvasitotalitatea lor, din oficiu, de către organul judiciar, avocatul din oficiu având un rol lipsit de importanță*** și de multe ori necunoscând prevederile legale aplicabile, iar ca atare ***nu se justifică majorarea cu 50% a remunerațiilor*** avocațiale în dosarele cu element de extraneitate. Eventual, de la caz la caz, ***instanța poate majora onorariul în temeiul art. 7.***

- **Art. 11**

Tribunalul Constanța - ***Cuantumul remunerațiilor este exagerat de mare*** în raport cu activitățile concrete efectuate de avocații din oficiu. Faptul că este vorba despre aspecte de asistență judiciară internațională *nu înseamnă automat o complexitate mai mare* a cauzei respective, ci necesită o pregătire mai temeinică în drept a avocatului, care este o obligație a sa.

E) Referitor la capitolul V al proiectului de Protocol

1) Art. 12

Tribunalul Constanța a apreciat că ***trebuie stabilită o procedură care să garanteze că avocații nu întocmesc repetat referat pentru aceeași prestație în același dosar.*** *Argumente expuse*: În practică au fost semnalate astfel de situații, deoarece mulți avocați au practica de a înainta referatul pentru a fi vizat de instanță după mai multe luni sau chiar după mai mulți ani, punând instanța în imposibilitate de a mai putea verifica fără efort considerabil dacă avocatul a mai beneficiat sau nu de decontarea aceluiași referat (dosarele sunt arhivate sau înaintate la alte instanțe, etc).

În aceste condiții ***ar trebui specificat expres că referatele prezentate după mai mult de 3 ani de la data prestației nu se mai vizează/decontează deoarece s-a împlinit termenul de prescripție extinctivă.***

În aceste condiții, consideră că ***trebuie reglementată expres situația în care avocatul din oficiu este înlocuit la un termen de judecată sau la mai multe termene de un alt coleg,*** în sensul ***de a se stabili cine este beneficiarul remunerației***, deoarece în practică unii avocați titulari solicită plata onorariului către avocatul înlocuitor, sau avocații înlocuitori solicită plata remunerației către avocatul titular, chiar dacă acesta nu a participat

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax;311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

la niciun termen de judecată. Au fost întâlnite și situații în care ambii avocați au întocmit referat solicitând vizarea lui și plata onorariului, însă ***se apreciază că beneficiarul remunerației este numai avocatul titular desemnat de barou .***

Curtea de Apel București apreciază că ***organul judiciar trebuie să certifice prezența avocatului din oficiu,*** urmând ca onorariul să fie avansat de către Departamentul Economic Financiar Administrativ, pe baza referatului și potrivit tipului de activitate prestată.

- **Art. 12 alin. (4) și (5)**

Tribunalul Vrancea consideră că aceste dispoziții încalcă dispozițiile art. 272 alin. (2) Cod procedură penală.

Curtea de Apel Suceava a apreciat că **art. 12 alin. (4) și (5)** ar trebui să aibă următorul conținut: **"(4)** *După verificarea și avizarea/aprobarea referatelor prevăzute la alin. (1) și de către consiliul baroului, referatele centralizate sunt înaintate departamentului economico-financiar și administrativ* ***al organului judiciar care a dispus plata remunerației sau al autorității în fața căreia s-a desfășurat activitatea de asistență judiciară și/sau de reprezentare,*** *în vederea efectuării viramentelor privind plata remunerațiilor în contul barourilor, în condițiile prevăzute de lege."*

Astfel, cheltuielile de această natură nu vor greva doar bugetele instanțelor judecătorești, ci și pe cele ale parchetelor și unităților de poliție și s-ar elimina situațiile în care o instituție dispune plata, iar o alta efectuează viramentul.

"(5) *Sumele necesare plății remunerațiilor stabilite conform prezentului protocol se virează de către* ***unitatea de poliție/parchetul de pe lângă tribunal/parchetul de pe lângă curtea de apel/tribunal/curtea de apel la barouri până la finele lunii următoare celei în care baroul a depus referatul la departamentul economico-financiar și administrativ al acesteia/acestuia."***

În acest fel se vor respecta dispozițiile Legii nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante.

Observațiile Consiliului:

Conform art. 22 alin.(3) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, *"Sumele reprezentand onorariile avocatului, expertului, traducatorului, interpretului, executorului judecatoresc sau mediatorului se platesc in cont bancar, prin virament sau in numerar* ***prin compartimentele economice ale tribunalelor„.***

În aceste condiții, în materie civilă, prevederile art. 12 alin. (4) si (5) pot fi modificate în sensul indicat în protocol doar după modificarea actului normativ sus menționat, în care să se prevadă că plata onorariilor avocațiale se poate face prin compartimentele economice ale tribunalelor și ale curților de apel.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

2) Art. 13

Tribunalul Constanța a opinat în sensul că aceste ***cheltuieli de deplasare justificate legate de executarea obligațiilor ce revin avocatului și avansate de acesta, ar trebui avansate numai pentru zilele nelucrătoare și în cazul chemării avocatului de la domiciliu în afara programului de lucru al instanței sau parchetului.*** În celelalte cazuri se prezumă că avocatul se deplasează oricum la parchet/instanță pentru alte activități, și astfel nu se poate departaja cuantumul cotei părți din cheltuieli avansate pentru cauza în care este desemnat din oficiu. În același timp, nici magistrații sau personalul auxiliar nu decontează cheltuielile efectuate cu deplasarea zilnică la serviciu (în aceeași localitate), aceasta intrând în obligațiile lor - deci, și în obligațiile avocatului. Pe de altă parte, ***verificarea și confirmarea deconturilor altor cheltuieli efectuate de avocat în toate situațiile ar îngreuna nejustificat activitatea magistratului în detrimentul soluționării fondului cauzelor.***

Sub un alt aspect, existența acestor cheltuieli, din punct de vedere al realității lor, nu poate fi controlată de magistrat, astfel încât se va ajunge la practica acordării unei sume forfetare a cărei temeinicie este cel puțin incertă.

În esență, se consideră că ***cheltuielile efectuate de avocat în beneficiul clientului***, în cazurile de asistență din oficiu, sunt neglijabile pe ansamblu, în cursul unui an, și ***pot fi considerate că sunt incluse în onorariile avansate de stat.***

Observațiile Consiliului:

În ceea ce privește art. 13, astfel cum s-a aratat și în observațiile formulate la Capitolul II din protocol, cheltuielile justificate efectuate de avocat, constituie cheltuieli de judecată care, în materie civilă, pot fi acordate numai în măsura în care se dovedește existența, întinderea și caracterul rezonabil al acestora, cel mai târziu până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului, conform art. 452 din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, este necesar ca aceste cheltuieli justificate să fie verificate și acordate de instanță prin hotărârea judecătorească pronunțată în cauză și nu doar avizate de organul în fața căruia a fost efectuată apărarea.

Astfel cum s-a menționat anterior, întrucât nu se precizează în cuprinsul acestor prevederi dacă procedura avizării acestor cheltuieli de către organul judiciar este anterioară sau ulterioară soluționării cauzei, se impune a se preciza că această avizare poate avea loc doar anterior soluționării procesului, până la momentul închiderii dezbaterilor asupra fondului. De altfel, ulterior soluționării procesului, nu mai pot fi verificate și avizate cheltuieli de judecată de către instanță, decat prin căile prevăzute de lege, aceasta nemaifiind învestită cu soluționarea cauzei.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

III. Au fost instanțe care au comunicat că nu formulează obiecțiuni sau puncte de vedere la propunerea de Protocol[59].

IV. Alte opinii:

Curtea de Apel București: ***S-a considerat că trebuie avută în vedere și situația onorariilor din oficiu cuvenite avocaților ce vor participa în comisiile constituite conform Legii Sănătății Mintale și a Protecției Persoanelor cu Tulburări Psihice nr.487 din 11 iulie 2002***, având în vedere că la nivelul Judecătoriei Sector 4 București cererile formulate săptămânal sunt în jur de 40-50.

De asemenea, ***s-a apreciat necesară reglementarea expresă a onorariului avocatului din oficiu numit pentru persoana împotriva căreia se solicită instituirea ordinului de protecție***, în temeiul art. 27, alin. (4) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie.

Distinct, opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție este următoarea:

În urma includerii în Protocol a remunerației pentru prestația avocatului cu privire la redactarea și susținerea motivelor de recurs (cap. II, art. 2 alin. (1) pct. 6) ***se impune o intervenție legislativă pentru reglementarea în conformitate cu dispozițiile constituționale a prevederilor art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă***, raportat la ***Decizia nr.462/17.09.2014 pronunțată de Curtea Constituțională.***

Totodată, se apreciază că ***se impune reglementarea unei remunerații unice pentru toate tipurile de cereri al căror obiect este neevaluabil în bani, indiferent de calitatea părților***. În condițiile în care dispozițiile noului Cod de procedură civilă nu instituie criterii pentru efectuarea unei distincții între *„litigiile cu profesioniști"* și *„litigiile cu neprofesioniști"*, ci, dimpotrivă, nu permit efectuarea unei astfel de distincții între diversele litigii civile, anume după calitatea persoanei, indiferent de obiectul acestora, ***reglementarea din art. 2 lit. l) și m) din Protocol este de natură să creeze confuzie și are potențial de a genera practică neunitară.***

Se consideră că se impune modificarea **art. 2** în următorul sens:

„lit. l) pentru procesele și cererile al căror obiect este neevaluabil în bani, precum și pentru orice alte procese și cereri în materia raporturilor de familie, pentru ocrotirea persoanei și a minorilor, 600 lei"

-eliminarea lit. m).

S-a opinat totodată că ***este necesară corelarea cuantumului remunerațiilor prevăzute la art. 5 din protocol, la nivelul salariului minim brut pe economie.***

---

[59] Judecătoria Hârșova, Judecătoria Mangalia, Judecătoria Măcin, Secțiile civile și de contencios administrativ ale Curții de Apel Brașov, Tribunalul Covasna și instanțele arondate, Judecătoria Rupea, Judecătoria Zărnești, Judecătoria Sf. Gheorghe, Judecătoria Târgu Secuiesc, Judecătoria Întorsura Buzăului, Curtea de Apel Cluj și majoritatea instanțelor arondate, Curtea de Apel Timișoara și instanțele arondate, Curtea Militară de Apel București.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

Opiniile Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și ale parchetelor de pe lângă curțile de apel

I. Parchete care au comunicat că sunt de acord cu propunerea de Protocol și cu valorile remunerațiilor propuse, fără a formula alte mențiuni sau argumente suplimentare.[60]

Unele răspunsuri ale parchetelor cuprind, pe lângă opinia exprimată și alte mențiuni.

Astfel, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași* indică faptul că proiectul de protocol cu privire la onorariile avocaților la care se face referire în adresa Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – cel postat pe site-ul U.N.B.R., este identic în structură și conținut cu cel trimis de către Consiliul Superior al Magistraturii, *cu excepția cuantumului onorariilor*. În aceste condiții, arată că ***nu cunoaște exact care dintre cele două proiecte reprezintă baza de negociere dintre Ministerul Justiției și Uniunea Națională a Barourilor din România.***

S-a constatat, totodată, că în ***cuprinsul protocolului există mai multe prevederi*** cu caracter normativ, ***prin care se instituie anumite obligații în sarcina procurorilor***, însă, ***Ministerul Public fiind terț față de acest protocol, este discutabil în ce măsură astfel de dispoziții le sunt opozabile procurorilor***. S-a atras atenția și asupra situației Înaltei Curți de Casație și Justiție care, de asemenea, are buget propriu.

S-a opinat, de asemenea, că ***procurorii din cadrul acestui parchet sunt de acord cu majorarea onorariilor cuvenite avocaților desemnați din oficiu*** raportat la realitățile judiciare generate de intrarea în vigoare a noilor coduri, mai ales că protocolul în vigoare datează din 1 decembrie 2008, ***însă au apreciat că nivelul acestora pare exagerat.*** S-a opinat că ***o majorare moderată, bazată pe criterii obiective, precum creșterea ratei inflației în raport de vechiul protocol, ar fi mai potrivită*** decât cea propusă de U.N.B.R.

În acest context, a fost ridicată problema dacă există studii de impact și dacă Ministerul Justiției poate suporta efortul bugetar impus de majorarea cu circa 300% a onorariilor (respectiv dacă există în bugetul aprobat pentru anul 2015 sumele dorite de U.N.B.R.).

II. Parchete care au comunicat că nu sunt de acord cu propunerea de Protocol:

Ca aspecte generale, în esență, parchetele au apreciat **cuantumul remunerațiilor ca fiind exagerat de mare** în raport cu cele anterioare, precum și cu prestațiile efective ale avocaților numiți din oficiu și nu ține seama de complexitatea dosarelor[61].

---

[60] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Timișoara și unitățile de parchet subordonate, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Pitești și unitățile de parchet subordonate, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești, Parchetul de pe lângă Tribunalul Prahova, Parchetul de pe lângă Tribunalul Buzău, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București

[61] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău, Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

Astfel, s-a opinat că ***onorariile apărătorilor desemnați din oficiu*** să asigure asistența juridică în cursul urmăririi penale, procedurii de cameră preliminară și judecării cauzei ***sunt excesiv de ridicate*** în raport de venitul minim pe economie, cu afectarea bugetului de stat prin prisma art. 1 pct. 2 din Protocol, ***nefiind avute în vedere***, în ceea ce privește stabilirea acestora, ***criterii specifice privind obiectul cauzei, complexitatea administrării probatoriului, numărul de acte de urmărire penală la care apărătorul a asistat***[62].

În același sens, s-a mai arătat că ***remunerațiile*** care se cuvin avocaților pentru acordarea asistenței juridice a suspectului sau inculpatului, în faza de urmărire penală ***trebuie să fie proporționale cu volumul serviciilor prestate***, cele propuse în actuala formă a Protocolului fiind prea mari[63].

Dincolo de toate cele menționate mai sus, s-a mai precizat că, ***sub aspectul cuantumului onorariilor, organul statului care are calitatea de ordonator de credite are toate datele necesare exprimării unui punct de vedere pertinent***, unitatea de parchet nefiind în posesia unor asemenea date. Prin urmare, s-a apreciat că acest aspect se impune a fi evaluat de către ***ordonatorii de credite și organele direct angrenate în procedurile bugetare***, prin prisma presiunii asupra bugetului statului pe care propunerile de creștere (considerabilă) a onorariilor le exercită[64].

În sensul celor mai sus expuse, s-au formulat propuneri de modificare și completare a unor prevederi concrete ale Protocolului ce au fost centralizate și analizate după cum urmează:

A) <u>Referitor la Capitolul I al proiectului de Protocol:</u>

- **Art. 1 alin. (2)**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Suceava indică faptul că aceste dispoziții vin în contradicție cu dispozițiile art. 272 alin. (2) Cod procedură penală, potrivit cărora *"cheltuielile judiciare prevăzute la alineatul 1 (în care sunt incluse și onorariile avocaților), avansate de stat, sunt cuprinse distinct, după caz, în bugetul de venituri și cheltuieli ale Ministerului Justiției, Ministerului Public, precum și al altor ministere de resort"*, așa încât ***s-ar impune încheierea unui protocol între Ministerul Public și U.N.B.R. cu privire la cheltuielile reprezentând onorariile avocaților din cursul urmăririi penale.***

B) <u>Referitor la Capitolul III al proiectului de Protocol:</u>

S-a apreciat că se impune regândirea *Capitolului III – Remunerațiile care se cuvin avocaților pentru asigurarea activităților de asistență judiciară în materie penală*, în ***sensul***

[62] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați
[63] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova
[64] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

eliminării tarifelor fixe şi introducerea unui sistem de remunerare flexibilă a avocaţilor desemnaţi din oficiu, în funcţie de anumite criterii obiective, care să reflecte volumul şi calitatea prestaţiilor specifice[65].

În acest sens, s-a propus ***instituirea unor plafoane pentru fiecare categorie de activitate, minimul fiind suma prevăzută de protocolul din anul 2008*** (majorat eventual cu indicele de inflaţie), iar ***maximul fiind sumele menţionate în prezentul proiect.*** Între aceste limite, respectând regula onorariului unic, ***organul judiciar competent*** în funcţie de faza procesuală – procuror, respectiv judecător – ***urmează ca la încheierea procedurilor să stabilească remuneraţia avocatului din oficiu*** în funcţie de: durata totală a prestaţiei, complexitatea cauzei, numărul şi calitatea actelor îndeplinite.

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Suceava* – a apreciat că este necesar să se prevadă posibilitatea ***cenzurării de către instanţă a sumelor acordate în baza art. 5, nu numai în sensul majorării*** (cum este în art. 7), ci şi ***în sensul diminuării***, mai ales în cauzele de complexitate redusă (de exemplu cereri ale persoanelor deţinute, retrageri de contestaţii, apeluri sau alte căi de atac).

1) Art. 5 alin. (1) lit. a) – c)

S-a opinat în sensul că, în principiu, în materie penală, ***nu se justifică un cuantum mai ridicat al onorariului pe fiecare suspect/inculpat/condamnat în cazul în care există mai mulţi în acelaşi dosar***, faţă de situaţia când acelaşi avocat are în lucru mai multe dosare, conţinând fiecare câte un justiţiabil iar faptul că într-o cauză sunt cercetate cel puţin cinci persoane în calitate de suspect/inculpat, nu atrage după sine şi caracterul complex al cauzei[66]. S-a mai constatat, de asemenea, că în Protocol ***nu se menţionează dacă onorariul mai mare ar fi justificat doar de complexitatea cauzei sau de faptul că acelaşi avocat apără 2 sau mai mulţi suspecţi/inculpaţi.***[67]

Alte parchete au considerat necesar ca ***remuneraţiile care se cuvin avocaţilor*** pentru acordarea asistenţei juridice a suspectului sau inculpatului, în faza de urmărire penală ***să fie stabilite ca sumă globală pentru toată această fază a procesului penal şi nu pentru fiecare activitate*** iar ***remuneraţiile care se cuvin avocaţilor să nu fie diferenţiate numai în raport de numărul suspecţilor/inculpaţilor, ci şi în raport de complexitatea cauzelor penale***, de numărul actelor de urmărire penală la efectuarea cărora participă şi de calitatea apărării[68].

S-au mai făcut următoarele propuneri:

- *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău* – a arătat că prevederile referitoare ***la stabilirea în mod distinct şi în plus a remuneraţiei apărătorului pentru faza camerei preliminare faţă de cea a judecăţii sunt nejustificate***, atât timp cât exercitarea apărării

[65] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași
[66] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău
[67] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău
[68] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova

Adresa: Bucureşti, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

trebuie efectuată în mod unitar, iar pentru cele două faze procesuale asistența juridică este asigurată de către același apărător. *S-a argumentat* în sensul că legătura strânsă dintre faza camerei preliminare și cea a judecății impune nu doar numirea aceluiași apărător, ci și stabilirea unui onorariu unic pentru întreaga activitate desfășurată. De asemenea, stabilirea unei remunerații distincte pentru fiecare inculpat asistat de către același apărător nu este justificată, întrucât la aprecierea activității efectiv desfășurate de către avocat trebuie ținut cont de faptul că situația juridică a inculpaților asistați este, de regulă, una asemănătoare, iar interesele persoanelor asistate nu sunt unele contrarii.

În același sens, s-a mai apreciat ca ***fiind nejustificată acordarea unor onorarii distincte apărătorilor numiți din oficiu pentru faza de urmărire penală, pentru faza de cameră preliminară și pentru faza de judecată***, în condițiile în care același apărător ar putea asigura asistența juridică obligatorie aceluiași suspect/inculpat pe parcursul întregului proces penal fiind atât în interesul suspectului/inculpatului să aibă același apărător numit din oficiu, cât și în interesul bunei desfășurări a procesului penal.

- *Parchetul de pe lângă Tribunalul București* – a opinat în sensul că ***remunerațiile stabilite*** conform art. 5 alin. (1) lit. a), b), c), e), m) din proiectul de Protocol ***au un cuantum nejustificat și disproporționat*** întrucât, ***în proporție covârșitoare faza de judecată comportă cele mai mari discuții și de cele mai multe ori are o ritmicitate mai accentuată decât cea din cursul urmăririi penale,*** unde pot exista perioade de inactivitate generate de timpul necesar administrării unor probe (rapoarte de constatare, expertize etc). *S-a exemplificat* că potrivit dispozițiilor art. 341 și următoarele din Codul de procedură penală (C.p.p.), de regulă, asistența judiciară nu este obligatorie în procedura plângerii împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului dispuse în cursul urmăririi penale, iar în situațiile în care conform art. 90 C.p.p. și art. 93 alin. (4) și (5) C.p.p. asistența judiciară ar fi obligatorie, față de specificul procedurii, numărul mic de termene generat de aceasta, precum și față de riscurile procesuale ce decurg din calitatea de persoană față de care parchetul pronunță o soluție de netrimitere în judecată nu justifică stabilirea unui onorariu echivalent celui propus pentru asistarea inculpatului de exemplu în cadru procedurii de cameră preliminară.

O opinie similară a exprimat și *Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București* – care a arătat că referitor la prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) din Protocol, ***remunerațiile care se cuvin avocaților în faza de urmărire penală în cuantum de 600 de lei pentru fiecare suspect sau inculpat, asistat în cursul urmăririi penale este unul foarte mare și nejustificat***, o remunerație care să nu depășească suma de 200 lei fiind echitabilă. *Argumente:* S-a considerat că, fără a desconsidera rolul pe care îl are apărătorul în cadrul procesului penal, ***în momentul de față bugetul alocat actului de justiție trebuie să fie împărțit în mod echitabil tuturor participanților***. Organele de urmărire penală și instanțele de judecată se confruntă cu reale probleme de ordin financiar, cu consecințe majore în înfăptuirea actului de justiție (lipsa sumelor de bani necesare administrării probatoriului -

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

expertize; lipsa unor spații adecvate de lucru; lipsa unor fonduri necesare cheltuielilor pentru consumabile), motiv pentru care ***sumele acordate apărătorilor trebuie adaptate și raportate la fondurile puse la dispoziția întregului sistem judiciar.***

Plecând de la prevederile legale care reglementează asistența juridică obligatorie a suspectului sau a inculpatului și de la constatările organelor de urmărire penală, s-a mai observat că ***activitatea apărătorului se limitează, în general, la participarea acestuia la audierea suspectului sau a inculpatului***. Astfel, ***nu se justifică plata unei sume de 600 de lei pentru fiecare suspect sau inculpat***, mai ales că ***organele de urmărire penală sunt cele care efectuează toate actele de urmărire penală și administrează probatoriul în cauză***, iar remunerația acordată organelor judiciare este cu mult sub cuantumul de 600 lei pentru fiecare inculpat cercetat.

- **Art. 5 alin. (1) lit. d :**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău – a opinat în sensul că ***menționarea unui onorariu distinct pentru asistența judiciară acordată pentru fiecare suspect/inculpat în cazul luării, înlocuirii, revocării, încetării, prelungirii sau menținerii măsurilor preventive sau a măsurilor de siguranță cu caracter medical,*** precum și a unui ***alt onorariu pentru asistența judiciară acordată la soluționarea contestațiilor împotriva încheierilor pronunțate cu privire la aceste măsuri este nejustificată,*** atât timp cât ***avocatul încasează onorariu pentru acordarea asistenței juridice suspectului/inculpatului pe parcursul urmăririi penale.*** *S-a argumentat* în sensul că prin stabilirea unui onorariu distinct ar fi încurajată formularea unor astfel de cereri, fără a se ține cont de interesul persoanei asistate, în condițiile în care apărătorul ar avea dreptul să încaseze onorariile respective chiar și în situația în care ar formula cereri în mod nelegal sau neîntemeiat. Mai mult, astfel de cereri ar putea conduce la îngreunarea nejustificată a soluționării cauzei penale într-un termen rezonabil.

S-a apreciat, de asemenea, că ***nu se justifică numirea unui alt apărător din oficiu,*** decât cel numit pentru faza de urmărire penală/de judecată, ***pentru situația în care s-ar lua, înlocui, revoca, prelungi sau menține măsurile preventive sau măsurile de siguranță cu caracter medical.***

- **Art. 5 alin. (1) lit. e**

S-a opinat în sensul că ***prevederea*** referitoare la acordarea remunerației pentru fiecare persoană vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmentă ***nu este una justificată, atât timp cât situația persoanelor asistate este identică.***[69] De asemenea, s-a apreciat că aplicarea nediferențiată a acestei prevederi și în situația existenței unui drept comun ori a existenței unor subiecți pasivi secundari ai aceleiași infracțiuni, apare ca fiind o măsură nejustificată.

[69] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

S-a argumentat în sensul că ***nu se justifică acordarea unui onorariu cumulat în cazul asistării juridice sau reprezentării în cursul urmăririi penale sau al judecății mai multor persoane vătămate, părți civile sau părți responsabile civilmente***, în condițiile în care ***acestea au interese asemănătoare*** și nici instituirea unei obligații de a acorda o remunerație cumulată de minim 1700 de lei atunci când în cauză există mai mult de cinci astfel de persoane asistate. S-a constatat, de asemenea, că ***există neconcordanțe***, în sensul că, ***deși din art. 5 alin. (1) lit. e din protocol s-ar deduce că instanța are posibilitatea de a aprecia acordarea unui onorariu peste suma de 1700 de lei, în art. 6 se precizează că instanța de judecată sau organele de urmărire penală nu pot modifica remunerația pentru asistență judiciară din oficiu, indiferent de volumul de muncă prestat***. Mai mult, făcând un calcul matematic, s-a constatat că în cazul asistării a cinci persoane vătămate, apărătorul numit din oficiu ar avea dreptul la o remunerație de 1725 de lei, iar în situația în care asistă șase sau mai multe persoane vătămate instanța trebuie să îi acorde o remunerație rezonabilă, însă de minim 1700 de lei.[70]

În același sens, *Parchetul de pe lângă Tribunalul București* – a constatat ***echivocitatea reglementării propuse*** în art. 5 alin. (1) lit. e din Protocol cu privire la cumularea onorariilor pentru mai multe persoane care au calitatea de parte vătămată, parte civilă sau parte responsabilă civilmente, în sensul că, pentru un număr de patru părți asistate se poate ajunge la un onorariu de 2000 lei, în timp ce, pentru mai mult de cinci astfel de părți, pragul minim de remunerație este de minim 1500 lei.

- **Art. 5 alin. (1) lit. f)**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău - A apreciat ca ***neclară și nejustificată mențiunea din art. 5 alin. (1) lit. f)*** potrivit căreia cheltuielile justificate legate de executarea obligațiilor ce revin avocatului în această calitate și avansate de acesta se evidențiază și se decontează distinct de onorariu, în limita sumei de 150 de lei, decontul urmând a fi confirmat de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată. De asemenea, s-a mai arătat că ***prevederile mai sus menționate nu se corelează cu dispozițiile art. 5 alin. (4)*** conform cărora în cazul în care avocatul este solicitat să se deplaseze de la sediul baroului în cadrul căruia activează, pe raza altui județ, pentru acordarea asistenței juridice din oficiu (deplasarea la penitenciar etc.) se va acorda un onorariu suplimentar în cuantumul prevăzut la art. 5 alin. (1) lit. a) – m), ***putându-se deduce că pentru cheltuielile făcute de avocat pentru a se deplasa în alt județ nu se acordă un decont, conform celui menționat la lit. f) ci un alt onorariu.***

- **Art. 5 alin. (1) lit. g) - k), l) , m)**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov – a opinat referitor la art. 5 alin. (1) lit. m) că ***este nejustificată majorarea onorariului în cazul plângerii contra soluției***. *S-a argumentat* în sensul că prestația avocatului din oficiu în această fază a procesului penal,

[70] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

nu presupune un volum mai mare de activitate decât cea a apărătorului care a realizat apărarea în mod efectiv și pentru care este prevăzut un onorariu de 230 RON, de cele mai multe ori, plângerile contra soluțiilor fiind analizate la primul termen de judecată, în condițiile în care Codul de procedură actual nu mai prevede posibilitatea administrării de noi înscrisuri în această procedură.

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău* – a precizat că ***dispoziția art. 5 alin. (1) lit. h) din Protocol este incompletă și lasă posibilitatea de a înțelege această dispoziție ca una ce privește nu întreaga procedură de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției*** (faza urmăririi penale și concluziile în fața instanței), ***ci doar asistența acordată părții în una dintre fazele încheierii acordului – măsură ce apare ca fiind nejustificată***. *S-a argumentat* în sensul că participarea în fața instanței de judecată face parte din procedura acordului încheiat, procedura nemaifiind contradictorie.

S-a mai apreciat, totodată, că ***nu se justifică acordarea unui onorariu distinct pentru asistența judiciară în procedura încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției sau pentru asistența judiciară acordată în procedura plângerii împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului dispuse în cursul urmăririi penale, atât timp cât există un avocat numit din oficiu pentru faza de urmărire penală***, iar ***acesta încasează onorariu*** pentru acordarea asistenței judiciare ***în faza procesuală menționată***.

În același sens, *Parchetul de pe lângă Tribunalul București* – a opinat în sensul că ***remunerația propusă pentru asistența judiciară în procedura de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției este nejustificat de mare***. *S-a argumentat* că activitatea prestată în fața instanței are un caracter aproape formal, fiind de mică complexitate, rezumându-se la "consfințirea" de către instanța de judecată a rezultatului negocierilor desfășurate în cursul urmăririi penale între procurorul de caz și inculpat.

- **Art. 5 alin. (2)**

Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgoviște – a opinat în sensul că ***nu este oportun ca procurorul să acorde remunerațiile cuvenite avocaților*** ci doar să ateste faptul că aceștia au acordat asistență juridică precum și intervalul orar în care au desfășurat această activitate.

În același sens a opinat și *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău* – care a arătat că ***obligativitatea procurorului de a se pronunța prin ordonanță asupra sumei acordate avocatului nu se impune a fi reținută***, atât timp cât onorariul este acordat în integralitate, rezoluția pusă pe referatul întocmit de către avocat apare ca fiind suficientă.

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași – a făcut precizări cu privire la tipul actului prevăzut la art. 5 alin. (2) lit. a), în sensul că ***ar trebui precizat că remunerațiile se acordă prin ordonanță în cazul soluțiilor de netrimitere în judecată, respectiv prin rechizitoriu.***

Totodată, *Parchetul de pe lângă Tribunalul București* – a opinat că ***reglementarea privind ordonanța procurorului menționată la art. 5 alin. (2) lit. a)*** prin care este stabilită remunerația cuvenită unui avocat pentru asistența judiciară acordată în faza urmăririi penale

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

este insuficientă în sensul că ***nu rezultă cu exactitate momentul la care procurorul emite un asemenea act*** (imediat după desemnarea unui avocat din oficiu sau la terminarea urmăririi penale, după prestația efectuată pe toată durata urmăririi penale).

- **Art. 5 alin. (3)**

S-a opinat că ***este nejustificată majorarea în procent de sută la sută a onorariului*** în cazul prestațiilor în intervalul orar 20,00 – 08,00 ori zilele libere/sărbătorile legale și că ***nu este clarificată nici situația în care concură mai mulți factori de majorare a onorariului*** (ex: respectivul interval orar într-o zi liberă), ***context care conduce la majorarea nejustificată a onorariului inițial cu 200 % sau 300%.***[71] *S-a argumentat* în sensul că ***prestația efectuată este aceeași cu cea depusă în timpul programului, iar – în exercitarea funcției de apărare - barourile îndeplinesc un serviciu de interes public*** a cărui organizare presupune asigurarea permanenței prin planificarea activității.[72]

S-a apreciat că ***este admisibilă o remunerație majorată pentru situațiile speciale identificate*** însă ***se impune o reglementare specială pentru situațiile în care prestația avocatului se desfășoară atât în zilele nelucrătoare cât și în intervalul orar menționat.***[73]

De asemenea, având în vedere că ***pot exista situații în care asistența judiciară este prestată într-o zi lucrătoare, înainte de ora 20.00, dar se poate prelungi pentru scurtă durată peste această limită orară, este nejustificată majorarea cu 100% a întregului onorariu*** stabilit la art. 5 alin. (1).[74] În acest sens, s-a propus ***stabilirea unor criterii mult mai exacte pentru majorarea remunerațiilor în situațiile enumerate la art. 5 alin. (3)*** (spre exemplu, o durată minimă în care sunt efectuate acte de asistență juridică în intervalul orar 20.00-08.00, în zile nelucrătoare sau sărbători legale).[75] Într-o altă opinie, în acestă situație s-a propus ***majorarea remunerației cu maxim 50%.***[76]

- **Art. 5 alin. (4)**

S-a opinat că ***nu este justificată suplimentarea onorariului în cazul deplasării avocatului în alt județ,*** atât timp cât ***apărătorul beneficiază, distinct de onorariu, de decontarea cheltuielilor efectuate în vederea îndeplinirii obligațiilor – în conformitate cu dispozițiile art. 5 alin. (1) lit. f)*** din Protocol.[77]

În același sens, *Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București* – a opinat că solicitarea este excesivă (600 lei pentru o deplasare în alt județ), apreciind că ***plata ar trebui să se facă prin raportare, în concret, la cheltuielile efectuate și pe bază de documente***

[71] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău, Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași
[72] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău
[73] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași
[74] Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București
[75] Parchetul de pe lângă Tribunalul București.
[76] Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București.
[77] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

justificative (în multe situații transportul pe distanțe mari se asigură de către organele judiciare). Totodată, în stabilirea cuantumului ar trebui să se țină cont de prevederile art. 273 din Codul de procedură penală.

- **Art. 5 alin. (5)**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău – a opinat că ***dispozițiile*** conform cărora plata remunerației se face pentru fiecare dosar în parte pentru prestația efectuată până la momentul conexării dosarelor, ***nu se corelează cu dispozițiile art. 6*** potrivit cărora organele de urmărire penală nu pot modifica remunerația pentru asistența judiciară din oficiu, indiferent de volumul de muncă prestat de avocat.

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași* – a arătat că potrivit acestei dispoziții în situația reunirii, *plata remunerației ar trebui să se facă pentru fiecare dosar în parte, pentru prestația efectuată până la momentul reunirii, chiar dacă este vorba de același apărător desemnat din oficiu.* Însă, apreciază că ***această împrejurare nu poate fi reținută ca argument în sensul efectuării de plăți în modul menționat, din moment ce, conform art. 43 și art. 45 din Codul de procedură penală, probatoriul poate viza aceleași acte materiale săvârșite de către un inculpat, situație care presupune aceleași apărări.***

2) **Art. 6**

S-a opinat în sensul că ***aceste prevederi ar trebui eliminate sau reformulate*** deoarece ***instanța de judecată sau organul de urmărire penală ar trebui să aibă posibilitatea de a reduce cuantumul onorariului în funcție de volumul de muncă efectiv prestat.***[78]

În mod similar, alte parchete au apreciat că ***aceste dispoziții sunt nelegale și tind să împiedice organele judiciare în a aprecia și a lua măsurile necesare efectuării unei apărări efective și în conformitate cu dispozițiile legii.***[79] Aceste prevederi ***sunt în directă contradicție cu principiul instituit de art. 451 alin. (2) C. pr. civ.*** (drept comun în materie de cheltuieli judiciare), potrivit căruia, instanța poate reduce onorariile avocaților dacă acestea sunt vădit disproporționate față de volumul muncă depus. În același timp, ***se încalcă și regula simetriei în drept față de prevederea art. 7 din proiect,*** prin care se statuează că, în situația inversă, instanța ar avea posibilitatea să majoreze cu 100% onorariul avocatului din oficiu (adică în cazul în care volumul activităților desfășurate este foarte mare). ***S-a apreciat că în această situație prevederile art. 6 și art. 7 din proiect ar trebui eliminate.*** [80]

---

[78] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București

[79] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia.

[80] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

Referitor la ***art. 6 teza finală***, s-a opinat în sensul ***că nu poate fi acordat un procent de cel puțin 50% din remunerația cuprinsă în propunerea de protocol până la momentul prezentării avocatului ales***, ci ***ar trebui ca această remunerație să fie corespunzătoare cu volumul de muncă prestat.***[81] În acest sens, *s-a argumentat* că există suficiente exemple în practică care justifică concluzia că activitatea avocatului din oficiu se derulează mai ales în cauzele complexe pe o durată foarte scurtă de timp, eventual la efectuarea a 1-2 acte de cercetare penală sau la participarea la 1-2 termene de judecată până la prezentarea apărătorului ales. Aceste împrejurări ***nu justifică pragul minim de 50% al remunerației cuvenite*** din cea propusă în Protocol în situația prezentării apărătorului ales.[82]

Cu atât mai mult, nu se justifică această limitare de 50% în condițiile în care apărătorul ales se prezintă înainte de începerea procedurii pentru care a fost numit avocatul din oficiu, care, de obicei, se rezumă la studierea dosarului (activitate imposibil de verificat și cuantificat, mai ales în lipsa unei cereri de studiu a cauzei formulată de avocatul din oficiu).[83]

S-a mai opinat în sensul că aceste prevederi ***sunt nejustificate și contrare atât bunei desfășurări a procesului penal, cât și asigurării unei apărări efective în cazul asistenței judiciare din oficiu. Este***, de asemenea, ***neconformă cu interesul bunei desfășurări a procesului penal, păstrarea dreptului de a aprecia volumul de muncă al apărătorului numit din oficiu, numai în sensul majorării remunerației acestuia și nu și în sensul scăderii acestuia*** (de exemplu pentru situația în care persoana pentru care s-a desemnat un apărător din oficiu își alege un alt apărător).[84]

3) Art. 7

Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel – ***a propus următorul text pentru acest articol:***

„Instanța sau parchetul, în cauzele complexe, au posibilitatea majorării cu 100% a remunerațiilor prevăzute la art. 5 alin. (1), ținând cont de numărul de termene, volumul mare de activitate sau alte criterii specifice fiecărei cauze în parte."

S-a argumentat în sensul că dosare complexe pot exista și la parchet, nu doar la instanță astfel încât consideră necesar ca și parchetul să poată dispune cu privire la cuantumul onorariului.

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași* – a apreciat ***neclar conținutul art. 7 alin. (4) referitor la*** *„onorariu suplimentar în cuantumul prevăzut la art. 5 alin. (1) lit. a) – m)".*

Astfel, întrucât art. 5 alin. (1) lit. a) – m) enumeră tipurile și cuantumul onorariului pentru diferite activități în materie penală, ***nu este clar dacă onorariul suplimentar*** *„în*

[81] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov.
[82] Parchetul de pe lângă Tribunalul București.
[83] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov.
[84] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău.

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

cuantumul prevăzut" ***înseamnă o sumă egală cu valoarea onorariului pentru activitatea respectivă sau o sumă în limitele acelei valori (cel mult valoarea respectivă).***

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba – Iulia a apreciat că ***prevederea art. 7 din proiect ar trebui eliminată.***

4) Art. 8

Majoritatea parchetelor au arătat că ***nu sunt de acord cu această prevedere, propunându-se chiar înlăturarea acesteia.***[85]

Argumente: Această prevedere ***este în totală contradicție cu realitatea sistemului judiciar***, are caracter inechitabil fie că avem în vedere faza de urmărire penală fie faza de cercetare judecătorească, ***textul instituind o prezumție de culpă unilaterală în sarcina organelor judiciare***, deși ***întârzierile în instrumentarea cauzelor, sunt de cele mai multe ori obiective, nefiind imputabile organelor judiciare, părților sau participanților la procese.***[86] Aceste cauze obiective se datorează, în principal, complexității cauzelor sau existenței mai multor persoane care urmează a fi audiate, precum și volumului de activitate și încărcăturii pe procuror.[87] În aceste condiții, ***ar fi inechitabil ca inadvertențele sistemului judiciar să se reflecte pecuniar în bugetul Ministerului Justiției și doar în favoarea avocatului din oficiu***, în condițiile în care la administrarea actului procesual întârziat din motive obiective participă și alte entități, cărora de asemenea, le este afectată activitatea profesională curentă.[88]

În același sens, s-a opinat că ***aceste dispoziții instituie o măsură nejustificată*** și care nu ține cont nici de specificul activității desfășurate de avocat și nici de cel al activității organelor judiciare, iar ***menținerea unei asemenea dispoziții nu poate avea decât un efect constrângător față de organele judiciare, ar încuraja apărătorul în a formula apărări care exced interesul părții pe care o asistă și ar avea ca finalitate periclitarea drepturilor părții ce beneficiază de asistență juridică din oficiu.***

Totodată, s-a apreciat ca prevederile art. 8 din Protocol conform cărora avocatul (fără a se face diferența dacă acesta este ales sau numit din oficiu) este îndreptățit la acordarea unui onorariu suplimentar pentru fiecare oră de așteptare în cuantum de minim 100 de lei/oră ***apar ca o sancțiune indirectă a organelor judiciare*** (aspect care ar avea repercursiuni exagerate, inclusiv financiare, atât în situația în care procurorul/organul de cercetare penală are în lucru un dosar complex, care implică multiple audieri, a căror durată

[85] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgoviște, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea, Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București, Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași.

[86] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea, Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași

[87] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea, Parchetul de pe lângă Tribunalul București,

[88] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

poate fi apreciată doar relativ, cât și în situația dosarelor aflate în faza de judecată, când ședințele de judecată se fixează cu începere de la o anumită oră, iar cauzele se soluționează pe parcursul mai multor ore, în ordinea listei de ședință).[89]

De asemenea, s-a opinat că ***onorariul suplimentar*** prevăzut de dispozițiile art. 8 din protocol ***ar putea fi acceptabil doar în situația în care timpul de așteptare peste ora convocării ar putea fi imputat, fără o justificare rezonabilă exclusiv organului judiciar.*** În practică, în special în faza de judecată, se întâlnesc numeroase situații în care timpul necesar audierii unei persoane sau desfășurării unui anumit act să nu poată fi apreciat dinainte, chiar în condiții de maximă diligență. Pe de altă parte, ***acțiunile de tergiversare ale altor participanți la proceduri*** (alți apărători sau părți) ***nu pot favoriza în mod automat un apărător desemnat din oficiu. Nu trebuie însă ignorat nici faptul că se prevăd onorarii majorate pentru cauzele cu doi cu mai mulți suspecți/inculpați tocmai datorită posibilității prelungirii procedurilor în aceste situații.***[90]

În activitatea parchetelor sau instanțelor se pot ivi multe situații neprevăzute care să necesite amânarea unor activități, inclusiv cu participarea avocaților. ***Perceperea unui asemenea tarif, precum cel prevăzut, este total disproporționată față de obiectul activității în sine.***[91]

Mai mult, s-a opinat că ***această prevedere denotă o preocupare mai mare a avocatului pentru timpul său, și nu pentru dreptul la apărare al suspectului sau inculpatului.*** De asemenea, s-a arătat că nu este clară natura juridică a acestei dispoziții respectiv dacă constituie o formă de răspundere contractuală, disciplinară sau o măsură cu caracter sancționator pentru organul judiciar.

Având în vedere faptul că orice raport juridic presupune drepturi și obligații, s-a apreciat că ***recunoașterea acestui drept avocatului, presupune și crearea unei obligații, respectiv posibilitatea reducerii remunerației cu 100 lei/oră, atunci când apărătorul întârzie mai mult de 30 de minute.***[92] Într-o opinie similară s-a propus ***ca și avocatul să fie penalizat în cazul în care întârzie față de ora la care a fost convocat.***[93]

De asemenea, în situația în care se vor menține dispozițiile acestui articol, s-a apreciat că ***se impune reducerea plafonului minim și stabilirea unei limite maxime a onorariului suplimentar.***[94]

Mai mult, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova* – ***a propus reformularea articolului 8, astfel:***

[89] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău
[90] Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași
[91] Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel
[92] Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București
[93] Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgoviște
[94] Parchetul de pe lângă Tribunalul București

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

"Art. 8 – În cazul în care avocatul este nevoit să aştepte, în mod nejustificat, mai mult de o oră peste ora la care a fost convocat este îndreptăţit la acordarea unui onorariu suplimentar, pentru tot timpul de aşteptare, într-un cuantum fix."

5) Art. 9

Parchetul de pe lângă Tribunalul Bucureşti – a opinat că nu există nici o justificare întemeiată pe o dispoziţie legală din materia fiscalităţii pentru plata din bugetul Ministerului Justiţiei a TVA-ului aferent remuneraţiilor propuse de Protocol în cazul în care avocatul care a prestat activitatea face parte dintr-o formă de exercitare a profesiei plătitoare de TVA.

C) Referitor la capitolul IV al proiectului de Protocol

- **Art. 11**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Braşov – a opinat că ***nu se justifică diferenţele de onorariu în cazul prestării serviciilor de asistenţă judiciară în materia cooperării judiciare internaţionale.***

D) Cu privire la capitolul V al proiectului de Protocol

- **Art. 12**

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia – a menţionat că ***prevederea art. 12*** alin. (1) din proiect, potrivit căreia se impune aprobarea referatului de decont a onorariului de către organul judiciar ***este cu totul superfluă***, faţă de împrejurarea că ***acelaşi organ judiciar, potrivit art. 5 alin. (2) din proiect, este cel care stabileşte prin actul procesual*** (ordonanţă, rechizitoriu, încheiere, sentinţă sau decizie) ***care este cuantumul onorariului, indicând şi avocatul care a prestat asistenţă judiciară în cauză***. S-a apreciat că printr-o astfel de activitate s-ar ocupa în mod inutil din timpul necesar desfăşurării altor activităţi la unităţile de parchet.

În acelaşi sens, *Parchetul de pe lângă Tribunalul Bucureşti* – a apreciat că ***sunt neclare dispoziţiile art. 12 alin. (1) în ceea ce priveşte momentul întocmirii referatului întocmit de avocat*** şi care atestă o prestaţie avocaţială efectivă pentru care se cuvine plata remuneraţiei, referat care este confirmat de organul judiciar care a dispus plata remuneraţiei. Se mai arată că, în prezent, avocaţii întocmesc un asemenea referat, aprobat de organul judiciar care a dispus desemnarea unui apărător din oficiu, încă din faza de început a urmăririi penale. Într-o asemenea situaţie, ***procurorul care dispune desemnarea unui avocat din oficiu este în imposibilitate de a stabili în mod corect de la începutul urmăririi penale remuneraţia totală care se cuvine avocatului, avându-se în vedere că pe parcursul urmăririi penale pot interveni situaţii de majorare/suplimentare a onorariului.***

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea* – a opinat că ***este necesar să se precizeze momentul în care referatul cu privire la prestaţia avocaţială urmează a fi confirmat de organul judiciar în sensul că aceasta operaţiune se face***

Adresa: Bucureşti, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

imediat sau în momentul finalizării dosarului la parchet, în condițiile în care asistența judiciară din oficiu s-a acordat pe toată această fază de către același avocat.

III. Alte opinii:

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați – a apreciat că ***se impune reexaminarea dispozițiilor art. 274 alin. (1) din Codul de procedură penală*** în sensul că *valoarea cheltuielilor judiciare în caz de renunțare la urmărirea penală, condamnare, amânarea aplicării pedepsei sau renunțarea la aplicarea pedepsei, să fie stabilită în sarcina inculpaților dat fiind faptul că în cauză se ajunge la stabilirea vinovăției acestora.*

De asemenea, *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași* – a opinat că raportat la prevederile **art. 272 din Codul procedură penală** – text de lege în baza căruia instanțele ieșene au obligat în mod repetat Ministerul Public la plata onorariilor cuvenite avocaților desemnați din oficiu în faza de urmărire penală, ***propune modificarea art. 82 – art. 85 din Legea nr. 51/1995, în sensul adăugării ca părți la protocol, pe lângă Ministerul Justiției, și a Ministerului Public și a Înaltei Curți de Casație și Justiție, ca entități bugetare distincte***. S-a considerat că în acest mod s-ar clarifica procedurile de plată către barouri, urmând ca onorariilor cuvenite avocaților desemnați din oficiu să fie achitate din bugetul Ministerului Public (cu alocare bugetară corespunzătoare), pentru faza de urmărire penală, din bugetul Ministerul Justiției, pentru camera preliminară și judecată, respectiv din bugetul Înalte Curți de Casație și Justiție, pentru cauzele aflate pe rolul instanței supreme.

Totodată, *Parchetul de pe lângă Tribunalul București* – a indicat faptul că ***este nereglementată situația în care după desemnarea unui apărător din oficiu și prestarea unor acte de asistență juridică în faza de urmărire penală, acesta nu se mai prezintă sau este în imposibilitate de a se mai prezenta ori nu mai poate fi contactat***. În acest sens, s-a arătat faptul că în practică au existat asemenea situații, procurorul fiind obligat să solicite un alt avocat căruia i s-a plătit o altă remunerație.

În aceste situații, s-a propus ca ***fie apărătorul desemnat care nu se poate prezenta, fie baroul să asigure substituirea, fără plata unei alte remunerații.***

Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 2 București – subliniază faptul că ***protocolul face referire doar la dreptul la asistență al inculpatului sau al suspectului, ignorând prevederile art 93 alin. (4) din Codul de procedură penală potrivit cărora asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.***

Distinct, opinia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este următoarea :

Cu titlu general, ***cuantumul remunerațiilor apare ca fiind majorat artificial*** (prin comparație, de pildă, cu evoluția creșterilor salariale pe total economie, evidențiate de Institutul Național de Statistică și în contextul economic actual), creșterile propuse față de protocolul în vigoare fiind de peste 100%, până la 300% . De asemenea, activitățile prestate ca avocați din oficiu (ce au și o componentă de serviciu civic, de utilitate publică) sunt

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

complementare activităților de bază ale profesiei și nu sunt menite să asigure un venit lunar similar unui salariu.

S-a considerat că ***onorariul ar trebui stabilit global, pentru fiecare dosar, separat pentru fiecare fază procesuală și fără acordarea unui onorariu distinct pentru diferite activități în cadrul aceluiași dosar penal*** (de pildă separat pentru măsuri preventive respectiv audieri). Mai mult, ***nu se justifică un cuantum diferențiat pentru remunerația cuvenită în cazul în care există mai mulți inculpați în dosar față de situația în care cauza vizează un singur inculpat.***

S-a apreciat, totodată, că ***se impune eliminarea remunerațiilor fixe și introducerea unui sistem de remunerare flexibilă a avocaților desemnați din oficiu***, în funcție de anumite criterii obiective, care să reflecte volumul și calitatea prestațiilor specifice.

În acest sens, s-ar putea institui plafoane pentru fiecare categorie de activitate, ***minimul fiind suma prevăzută de protocolul din anul 2008*** (majorat eventual cu indicele de inflație), ***iar maximul fiind sumele menționate în prezentul proiect***. Între aceste limite, respectând regula onorariului unic, organul judiciar competent în funcție de faza procesuală -procuror, respectiv judecător - urmează ca la încheierea procedurilor să stabilească remunerația avocatului din oficiu în funcție de: durata totală a prestației, complexitatea cauzei, numărul și calitatea actelor îndeplinite.

Punctual, observațiile formulate cu privire la prevederile concrete din proiectul de protocol sunt următoarele:

- Normele din **art. 5 alin. (1) lit. a), b), c)** ***nu sunt clar redactate***. Ar trebui revizuită formularea, astfel încât să rezulte clar sumele cuvenite pentru fiecare fază procesuală (de exemplu: „art. 5 lit. a) pentru fiecare suspect sau inculpat: X lei în cursul urmăririi penale, Y lei în camera preliminară, Z lei în cursul judecății").

- **Art. 5 alin. 1 lit. e)** din proiect referitor la remunerațiile stabilite pentru asistența juridică sau reprezentarea în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății a persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente, ***nu este clar redactat***. Astfel, ***teza a doua induce, prin formularea „astfel de părți cu aceeași calitate" o confuzie***: ***fie este vorba de „astfel de părți" ca acelea din teza întâi, dar care cumulează, fiecare, calități diferite (mai multe persoane au, fiecare, atât calitatea de persoană vătămată cât și pe aceea de parte civilă), fie este vorba de părți diferite dar având aceeași calitate*** (mai multe persoane vătămate). Soluțiile în cele două cazuri ar trebui să fie diferite: ***dacă în cazul din urmă se justifică sporirea onorariului, în primul caz aceasta este nejustificată*** (asistarea unei persoane presupune observarea în ansamblu a situației ei procesuale, și nu diferă în funcție de numărul și natura drepturilor procesuale pe care aceasta le are ori pe care înțelege să le exercite).

De altfel, ***teza a doua, referitoare la pluralitatea de părți cu aceeași calitate, nu este clar formulată nici în ceea ce privește modul de stabilire a onorariului***: nu rezultă dacă remunerația se va acorda „cumulat" ori „rezonabil".

De asemenea, se apreciază că ***această dispoziție ar trebui să prevadă și limită maximă pentru remunerația cumulată acordată de instanță în ipoteza în care sunt mai***

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

mult de cinci părți cu această calitate (de exemplu, în dosarele privind infracțiuni de trafic de persoane sau de minori, unde asistența victimelor este obligatorie și care constituie marea majoritatea a cauzelor în care se acordă asistență din oficiu persoanelor vătămate, sunt de obicei un număr mare de persoane vătămate, care, de cele mai multe ori, nu au interese contrare, astfel că, de obicei, ele sunt asistate/reprezentate de către același avocat. Cum, de obicei, faptele sunt similare, uneori comise de aceeași persoană, apărarea victimelor nu reclamă o pregătire specială pentru fiecare în parte dintre acestea, iar acordarea onorariului cumulat pentru toate victimele este nejustificată).

Prin urmare, ***textul ar putea fi reformulat după cum urmează***: *„art. 5 alin. 1 lit. e) X lei pentru asistența judiciară sau reprezentarea în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății a persoanei vătămate, a părții civile sau a părții responsabile civilmente. Atunci când același avocat asistă ori reprezintă mai mult de cinci persoane având aceeași calitate, organul judiciar va stabili o remunerație într-un cuantum rezonabil, între 1500 și X lei, ținând cont de volumul de muncă pe care pluralitatea de persoane îl determină".*

- **Art. 5 alin. 1 lit. h)** se referă la asistența judiciară în procedura de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției, ***fără să prevadă dacă onorariul propus se referă la ambele faze ale încheierii acordului: ar trebui să se acorde onorariu unic atât pentru faza de urmărire penală, cât și pentru procedura în fața instanței***, având în vedere că procedura nu este contradictorie iar cauzele nu sunt complexe;

- **Art. 5 pct. 1 lit. m)** - S-a opinat că ***nu se justifică majorarea onorariului în cazul plângerii contra soluției, deoarece prestația avocatului din oficiu în această fază a procesului penal, nu presupune un volum mare de activitate***, plângerile contra soluțiilor fiind analizate la primul termen de judecată, iar procedura nu prevede posibilitatea administrării de noi înscrisuri în această procedură.

- **Art. 6** – S-a indicat că ***prima teză a acestui articol*** prevede că instanța ori organele de urmărire penală nu pot modifica remunerația pentru asistența judiciara din oficiu, indiferent de volumul de munca prestat în cauză, or, ***în ipoteza în care avocatul nu este pregătit și face o apărare formală ar trebui să fie posibilă modificarea onorariului.***

Mai mult, există situații în care, ***față de caracterul inadecvat al pregătirii cauzei de către avocat, instanța apreciază că, pentru asigurarea unei apărări efective, se impune înlocuirea apărătorului inițial desemnat,*** iar o atare situație trebuie să se poată reflecta și în cuantumul onorariului primit de către apărătorul înlocuit. În acest sens, se apreciază că ***ar fi utilă introducerea unei prevederi în sensul că, în situații de acest gen, cel dintâi avocat desemnat să nu mai aibă dreptul la onorariu.***

În plus, ***prevederea din proiect contravine principiului instituit prin art. 451 alin. (2) C.pr.civ.*** (drept comun în materie de cheltuieli judiciare) ***și încalcă principiul simetriei, față de prevederea din art. 7 din proiect*** (care prevede posibilitatea instanței de a majora onorariul, în situația în care volumul activităților desfășurate este mare).

Cu privire la teza finală a acestei dispoziții, s-a considerat că ***este mai adecvată formularea anterioară, din protocolul în vigoare, ce permite, la prezentarea apărătorului ales, plata de către instanță a prestațiilor efectuate până la data prezentării apărătorului***

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

ales, ținându-se cont de timpul necesar pentru studiere, complexitate cauza etc., ***precum și procentul actual de 25%***, decât cel de 50% propus, ținând cont de volumul real de lucru, alocat preponderent studierii cauzei (de regulă avocatul ales se prezintă fie la primul termen de judecată, fie la termenul imediat următor).

- **Art. 8** – S-a apreciat că ***norma este confuz formulată*** (lipsește utilitatea criteriului de 30 de minute câtă vreme calculul se va efectua pentru fiecare ora/60 de minute).

Se impune renunțarea la o atare prevedere, întrucât: a) ***întârzierile în desfășurarea anchetei sau ședinței de judecată nu reprezintă o „culpă" a organului judiciar*** (după cum nici cele rezultate din exercitarea dreptului la apărare nu pot fi considerate o „culpă" a avocatului ori a părții), de aceea organul judiciar nu poate fi astfel penalizat; b) ***este de esența acordării asistenței juridice ca avocatul să fie disponibil organului judiciar, conform nevoilor clientului său, ale anchetei și, respectiv, ale activității instanței.***

- **Art. 9** – S-a opinat că ***nu poate fi impusă în sarcina statului obligația calculării/evidențierii sumelor cu acest titlu, obligația revenind în sarcina persoanei plătitoare de TVA.***

- S-a mai considerat că dispozițiile ***art. 5 alin. (2) lit. d), precum și raportul lor cu cele ale art. 14 din proiect trebuie reconsiderat întrucât acordarea unui onorariu separat pentru fiecare măsură preventivă nu se justifică atunci când organul de urmărire penală, și nu judecătorul, dispune asupra măsurii preventive***. Onorariul separat poate avea o justificare numai în ipoteza în care asupra măsurii dispune judecătorul, situație în care asistența presupune și pledoaria în fața acestuia (pentru acuratețe, ***în cadrul art. 14 trebuie observat și că, în cursul urmăririi penale, nu se pronunță „instanța", ci „judecătorul"***).

- De asemenea, s-a apreciat că ***trebuie reconsiderat și raportul dintre art. 5 alin. (4) și art. 13***. Astfel, ***art. 13 prevede în mod just evidențierea și plata separată a cheltuielilor de deplasare*** (de transport, dar nu numai, și indiferent de distanță ori de unitatea teritorială în care se efectuează deplasarea), însă, ***în aceste condiții, acordarea și a unui onorariu suplimentar când deplasarea are loc în alt județ (art. 5 alin. 4) nu are nici o justificare, de vreme ce, potrivit art. 13, orice cheltuieli de deplasare se vor acorda separat de onorariu.***

- ***Art. 12 alin. (1) nu prevede momentul în care se confirmă de către organul judiciar referatul întocmit de avocat***, respectiv imediat după efectuarea activităților sau în momentul finalizării dosarului la parchet. De altfel, ***nici art. 5 alin. (2) lit. a)*** care se referă la ordonanța prin care procurorul acordă remunerația cuvenită pentru întreaga durată a urmăririi penale ***nu stabilește momentul emiterii actului.***

S-a considerat, totodată, că ***nu este acoperită situația redactării motivelor de recurs în casație, în ipoteza în care este declarată o astfel de cale de atac. Ar trebui să se prevadă distinct onorariu pentru redactare*** (similar prevederii art. 2 pct. 6 din proiect ce se referă la recursul reglementat de Codul de procedură civilă): fie în cadrul asistenței juridice acordate în cursul procesului penal, fie în cadrul asistenței judiciare acordată în căile extraordinare de atac (din redactarea art. 5 alin. (1) lit. f) din proiect nu rezulta explicit că se referă și la redactare).

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro

[redacted]

De asemenea, s-a indicat că ***nu este acoperită nici situația în care, după desemnarea unui apărător din oficiu urmată de prestarea unor acte de asistență juridică, apărătorul desemnat nu se mai prezintă*** ori ***este în imposibilitate de prezentare***, fiind nevoie de solicitarea unui alt avocat urmată de plata unei noi remunerații. În această situație, ***ar trebui sa fie impusă obligația substituirii, fie în sarcina avocatului desemnat inițial, fie în sarcina baroului, fără plata unei remunerații.***

În concluzie, Plenul a apreciat că, deși trebuia operată o modificare a protocolului anterior, raportat la noile coduri care au introdus instituții noi și alte activități în sarcina avocaților, totuși remunerațiile stabilite sunt mult prea mari în raport cu prestațiile efective ale avocaților și cu complexitatea cauzelor, iar unele prevederi fie nu sunt suficient de clare pentru a putea fi aplicate în mod unitar, fie sunt în contradicție cu dispozițiile legale incidente.

Președinte
Judecător Marius Badea Tudose

ROMÂNIA * CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII * PREȘEDINTE

Adresa: București, Calea Plevnei, Nr.141B,, Sector 6
Tel: 311 69 00; Fax:311 69 01
Web: www.csm1909.ro